

Tungkol Saan ang Modyul na Ito?

Kapag ikaw ay nagbabasa ng kuwento o ibang katha, tinatanong mo ba ang sarili mo kung “Bakit ito nangyari?,” “Bakit gusto o ayaw ko _____?,” “Ano ba ang maaaring mangyari?,” at iba pa? Ang damdamin mo ba ay naaapektuhan ng iyong binabasa? Tutulungan ka ng modyul na ito na malinawagan at madama ang damdamin at mga kuru-kuro sa iyong binabasa.

Ang modyul na ito ay binubuo ng dalawang aralin:

Aralin 1 – *Paglalarawan Kung Paano Nakadarama ang Isang Tauhan*

Aralin 2 – *Paglalarawan Kung Paano Ka Nakadarama*

Anu-ano ang mga Matututuhan Mo sa Modyul na Ito?

Ang modyul na ito ay magbibigay sa iyo ng kakayahan na:

- ◆ makapagbasa ng mga katha na higit na makapaglalarawan ng kuru-kuro at damdamin; at
- ◆ malinaw na maisalarawan ang mga kuru-kuro at damdamin sa iyong nabasa.

Anu-ano na ang mga Alam Mo?

Bago pag-aralan ang modyul na ito, sagutin mo muna ang sumusunod na pagsusulit upang mabatid ang kaalaman sa mga paksang pag-uusapan.

Basahin ang ilang bahagi ng ilang kuwento at sagutin ang mga sumusunod:

1. “Hindi, kailangan kong umalis.”

“Kailangan ba?” At pinagdududahang tinitigan ng babae ang lalaki. Muli niyang nadama sa kaniyang nananakit na dibdib kung gaano niya kamahal ang babae. Yumuko siya upang halikan ito nang malumanay at may buong pagmamahal, isang halik na nagmumula sa kaniyang nananakit na puso.

Nakasusulasok ang amoy ng buhok ko,” ang pabulong na nawika ng babae. “At ako ay nakarimirim, nakarimirim! Sobra akong nakarimirim.” At siya ay napaiyak. “Hindi mo ako maaaring mahalin, sobra akong nakarimirim.”

“Huwag kang baliw. Huwag kang baliw,” ang sagot ng lalaki habang yinayakap at hinahalikan niya ito. “Gusto kita at aking pakakasalan, kahit bukas kung magagawa ko.”

Lalo lamang umiyak ang babae at nagsisigaw.

“Natatakot ako. Natatakot ako. Pakiramdam ko’y karimarimarim ako sa iyo.”

“Hindi. Kailangan kita, kailangan kita,” ang tanging naisagot ng lalaki na lalong ikinatakot ng babae dahil sa baka hindi na siya mahalin nito.

—“Ang Babaeng Anak ng Nagtitinda ng Kabayo”
(Isang bahagi) D. H. Laurence

a. Paano ang nararamdaman ng lalaki sa babae?

b. Paano ang nararamdaman ng babae sa lalaki? Bakit?

2. Namuhay siya sa mga hindi nasasaliksik na daan

Katabi ng mga bukal ng kalapati
Isang binibini na walang ipagkakapuri
At kakaunti ang nagmamahal

Isang biyoleta sa tabi ng isang madamong bato
Bahagyang natatago sa paningin
Singputi ng isang tala, kung isa lamang
ang nagniningning sa kalawakan.

Namuhay siya nang di kilala, at bahagya rin ang nakaalam
nang si Lucy ay nawala na;
Bagama’t siya ay nasa kaniyang puntod, at oh,
Ang kaibahan sa akin!

—“Namuhay Siya sa mga Hindi Nasasaliksik na Daan”
William Wordsworth

a. Paano ang nararamdaman ng may katha kay Lucy, ang paksa ng tula?

b. Kung ikaw si Lucy, ano ang iyong mararamdaman?

O, kumusta? Sa tingin mo, mataas ba ang iyong marka? Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 62.

Kung lahat ng iyong mga sagot ay tama, magaling! Ito ay nagpapakita lamang na marami ka nang nalalaman tungkol sa paksain. Maaari mo pa ring pag-aralan ang modyul upang balikan ang mga bagay na alam mo na. Malay natin, may matututuhan ka pang ibang bagong bagay dito.

Kung mababa ang nakuha mong marka, huwag malungkot. Nangangahulugan lamang na para sa iyo ang modyul na ito. Tutulungan ka nitong maintindihan ang mga importanteng konsepto na maaari mong gamitin sa iyong pang-araw-araw na buhay. Kung maingat mong pag-aaralan itong modyul, matututuhan mo ang mga sagot sa lahat ng mga katanungan kanina at marami pang iba! Handa ka na ba?

Maaari ka nang tumungo sa susunod na pahina upang umpisahan ang Aralin 1.

Paglalarawan Kung Paano Nakararamdam ang Isang Tauhan

Kapag ikaw ay nagbasa ng isang kuwento, natatandaan mo ba ang isa man lamang sa mga tauhan? Sa lahat ng mga kuwentong nabasa mo, sino ang iyong pinakagustong tauhan? Bakit?

Anu-anong mga katangian ang nagustuhan mo sa kaniya? Ano ang dahilan at siya ay naging katangi-tangi sa lahat ng mga tauhan sa kuwento?

Ang aralin na ito ay magtuturo sa iyo ng tamang paglalarawan ng mga kurukuro at damdamin ng isang tauhan. Itinatampok din dito ang ilang katha na makatutulong sa pagpapaunlad ng kakayahan. Kung handa ka na, simulan na natin.

Basahin Natin Ito

Basahin ang sumusunod na kuwento at ipaliwanag kung paano nag-iisip at nakararamdam ang mga tauhan nito. Sagutin ang mga katanungan.

Pilyo

Leticia F. Fariñas

Si Marianito ang pinakakilabot na bata sa buong kapitbahayan. Ang pangalan niya ay singkahulugan ng bandalismo. Wala ni isang bata ang nakaligtas sa kaniyang kapilyuhan sa buong parihabang bloke kung saan kami ay nakatira. Lagi siyang naghahanap ng gulo. Walang araw ang nagdaan na hindi nagreklamo ang isang galit na galit na magulang sa kaniya.

Noong una, umaalis sila ng bahay na kuntento pagkatapos maharap at mapagsabihan si Inay. Maraming beses na mawawala na lamang ang kulubot sa noo at mapapailing, sabay sulyap kay Marianito at mabilis na aalis ang isang magulang. Subalit kapag ang bote ay umapaw na, tatapon na ang laman nito.

Isang araw, bumungad sa aming pinto ang matipunong pangangatawan ni Mang Rufo. Ang ngiti niyang nakakukutya ay nagtambad sa kaniyang naninilaw na ngipin. Kumakalat ang paningin buhat sa namumulang mata, tinanong niya kung nasaan si Inay.

“Inay, narito si Mang Rufo,” buong lakas akong napasigaw. “May baril siya.”

Lumilipad ang mga pangkulot sa buhok na tumakbong pababa sa hagdan si Inay. Ngayon lamang siya nagmukhang takot na takot – nangangalahati pa lamang siya sa pag-aayos ng kaniyang mukha, at ang *cold cream* ay nangingintab pa sa kaniyang pango at matabang ilong. Bumaba siya ng tigdalawang baitang na parang hinahabol ng kung sino. Siya’y napatigil sa huling baiting ng hagdan at pigil ang paghingang napasandal sa estribo. Nagawa niyang mapangiti. Di ako mapakali nang makita niya ako.

Binuhat ko kaagad si Marites at Mariles sa kanilang kuna at umakyat sa itaas. Sinabihan ko sila na huwag mag-ingay, sapagkat galit ang kanilang lola. Kawawang kambal, nagising ko sila sa kanilang pagtulog. Ang kambal na manyika ay regalo sa akin ni Itay noong ika-tatlong taong kaarawan ko. Napukaw ang aking pagkamausisa. Tatanungin ko mamayang-gabi si Lilay, ang katulong naming, kung ano ang nangyayari.

Mukhang pagod, mas maagang nakauwi kaysa dati si Itay. Pagkatapos kaming halikan sa pisngi at mabigyan ng pangaraw-araw na rasyon ng tsokolate, tinawag siya ni Inay sa kanilang kuwarto. Alam kong may problema. Kadalasan, si Marianito ang dahilan.

Nagtatanong ang sulyap ko kay Marianito, nguni't nagkibit-balikat lamang siya. Hinila niya ang aking tirintas at binulyawan ako na pakialaman ko na lamang ang sarili ko. Isa siyang batang lalaki na walang magkakagusto bilang kapatid. Pinilit ko ang sarili ko na maniwalang walang lalabas na matino sa kaniya. Oo nga, makisig siya nguni't hindi ito dahilan upang siya ay maging pusakal.

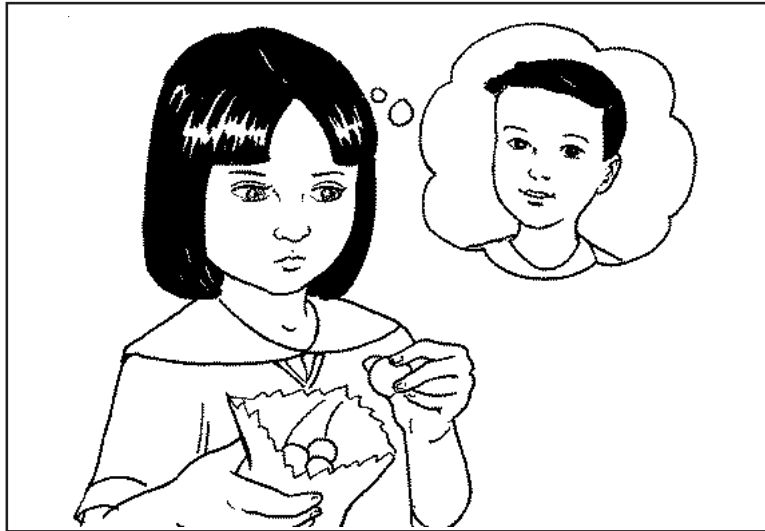
Dalawa lamang kami ni Marianito. Pitong taon ako at siya ay mas bata ng isa. Pinangalanan siyang maliit na Mariano, halaw kay Itay, at ako, Marianita, buhat kay Inay. Hindi ko maunawaan kung bakit mas pinapaboran siya kaysa sa akin. Kahit na siya ay pusakal, kampi pa rin si Itay at Inay sa kaniya. Sabi sa akin ay kailangang maging mahinhin ang aking asal, lalo sa sa harap ng ibang tao. Bakit si Marianito? Siya ba ay hindi saklaw ng mahigpit na disiplina na ipinaiiral sa isang babae?

Nagawa pang batuhin ng pinggan ni Marianito si Citang nang hindi kaagad maiabot nito ang kaniyang gusto. Noon ding oras na iyon ay nagpaalam si Citang. Napigil lamang siya nang bigyan ni Inay ng sampung pisong umento. Lahat ng gusto ni Marianito ay ibinibigay. Nang sabihin ko kay itay na nakalakhan na ni Marianito ang kaniyang bisikletang tatlo ang gulong, noong hapon ding iyon ay ibinili kaagad siya ni Itay ng bisikletang dalawa ang gulong. Lahat ng klaseng damit – mula kay Davy Crockett hanggang kay Roy Rogers – ay mayroon siya. Ganoon din ang kaniyang mga baril-barilan, mula sa pistolang riple hanggang sa awtomatikong riple.

Gabi-gabi kapag pinahihiga na ako ni Citang sa kama, tinatanong ko siya kung tunay nga akong anak. Alam kong mahal din ako ng aking mga magulang nguni't di tulad ng pagmamahal nila kay Marianito.

Kadalasan, mayroong gustong sabihin sa akin si Inay nguni't ako ay palaging nakaiwas. Natatakot ako, sapagkat baka sabihin nga niya sa akin na ako ay di nila tunay na ka-dugo at ka-laman kundi anak ako ng iba. Na ako ay ampon lamang at bininyagan ng pangalang Marianita upang mapalabas na totooong ako ay kapamilya. Isa pa, alam kong si Inay ay hindi na magkakaanak dahil sa isang operasyon, isang taon pagkatapos ipanganak si Marianito.

Isang Biyernes ng hapon, binigyan ako ng matalik kong kaibigang si Chita ng isang supot na puno ng mansanitas. Pinipili ko ang mga hinog nang bigla kong maalala si Marianito. Paborito niya ang mansanitas. Nasabi niya sa akin nang umagang iyon na kapag nag-uwi ako ng isang supot ng mansanitas ay may sorpresa siya sa akin kinahapunan. Nagtataka ako kung bakit hindi na lang siya nagbilin sa akin tulad nang dati niyang ginagawa. Ito rin ang unang pagkakataon na hindi niya ako hinalikan sa aking pag-alis.

Nang malapit na ako sa bahay ay nakita ko na maraming tao na nagpapabalik-balik sa amin. Nakilala ko ang mga pinsan kong sina Josie, Flor, at Nette na bihirang mapasyal sa amin maliban sa kung mayroong pagdiriwang. Binayo ang puso ko sa tuwa at tumakbong paakyat upang makisalamuha sa kanila. Subalit nakatingin silang pababa.

Hinaplos ko ang aking mga mata upang makasiguradong hindi ako nananaginip. Para akong ipinako sa pagkakatayo at tumangging maniwala sa nakikita ng aking mga mata. Nanghina ako at ang supot ng mansanitas ay tumapon at ang mga laman nito ay gumulong kung saan-saan. Dalawang malalakas na bisig ang bumuhat sa akin. Iyon na lamang ang aking natandaan.

Nang imulat ko ang aking mga mata ay nasa kama na ako at si Itay at Inay ang nakaupo sa tabi ko. Hinahaplos ni Itay ang aking buhok at hinahalikan naman ako ni Inay. Basa ang aking pisngi sa luha ni Inay. Pinipigil din ni Itay ang lumuha subalit ito'y tuluy-tuloy na tumulo. Sa unang pagkakataon ay nakita kong umiyak si Itay. Sinabi niya sa akin minsan na ang mahihina lamang ang umiiyak.

Sa kauna-unahang pagkakataon ay naintindihan ko ang aking mga magulang kung bakit ganoon na lamang sila kalapit kay Marianito. Hindi ko mapatawad ang aking sarili sa pagkabulag sa akin ng pagseselos at galit sa aking kapatid. Kung nakinig lamang ako sa gusting sabihin sa akin ni Inay ay hindi ko sana natawag ang kapatid ko na isang pilyo! Kawawa kong kapatid, sana naibuhos ko sa iyo ang pagmamahal at pang-unawa na kailangang-kailangan mo sa maikling panahon.

Hindi ko na ngayon sinisisi si Itay at Inay sa kanilang pagiging mapagmahal at matuwaing mga magulang. Ginusto nilang siya ay maging maligaya kahit na sandaling panahon lamang. Ginusto nilang siya ay lumigaya kahit na magsakripisyo sila ng marami.

Naliwanagan ko na ngayon, subalit hindi pa huli upang mapunuan ang lahat. Si Marianito ay nabubuhay na lamang sa aming alaala. Siya ay biktima ng kanser.

1. Paano ba pinakikitunguhan ng kanilang mga magulang si Marianita at Marianito?

2. Ano ang naging damdamin ni Marianita tungkol dito?

Ihalintulad ang iyong mga kasagutan sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 62. Gaano kabuti ang nagawa mo?

Pag-aralan at Suriin Natin Ito

Basahin ang sumusunod na maikling kuwento at suriin kung paano ang nararamdaman ng bawat tauhan sa isa't-isa.

Karma

Khuswant Singh

Tiningnan ni Ginoong Mohan Lal ang kaniyang sarili sa salamin sa isang primera-klaseng silid-hintayan ng istasyon ng tren. May pagkaawa at pagtangkilik sa sarili, napangiti siya sa salamin.

“Parehong-pareho ka rin sa lahat ng mga bagay sa bayang ito—walang kakayahan, marumi, walang pakialam,” pabulong niyang nasabi.

Ang salamin ay ngumiti rin kay Ginoong Mohan.

“Ikaw ay medyo tama, matandang bata,” ang sabi nito. “Kinikilala, may kakayahan – at magandang lalaki pa. Ang malinis at ahit mong bigote, gawang Saville Row ang ternong may *carnation* sa butas ng butones, at ang halimuyak ng *eau de cologne*, pulbos, at mabangong sabon sa buo mong pagkatao! Oo, matandang mama, ikaw ay kabahagi ng lahat ng tama.”

“*Koi ha?*”

Isang nakaputing tagadala ang sumulpot buhat sa nakukurtinahang pinto.

“*Ek chota,*” ang hiling ni Ginoong Mohan, sabay lubog sa silyang yari sa tubo upang uminom at magmunimuni.

Sa labas ng silid-hintayan ay nakapila sa may dingding ang kaniyang mga bagahe. Sa isang maliit at kulay-abong sisidlan ay nakaupo si Lachmi, Ginang Mohan Lal, ngumunguya ng dahon ng betel at nagpapaypay ng diyaryo. Siya ay maliit, mataba, at kwarenta ang edad. Nakasuot siya ng maruming puting sari na may pulang panggilid. Sa kabilang panig ng kaniyang ilong ay nakasabit ang isang nangingislap na diamanteng singsing na pang-ilong.

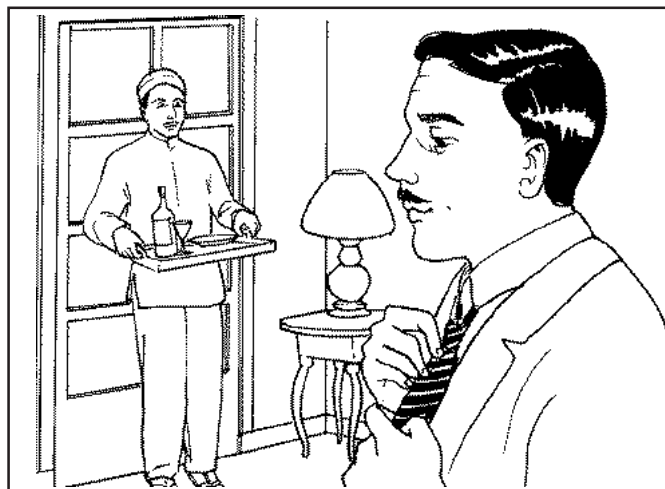
Mayroon din siyang ilang gintong pulseras sa kaniyang braso. Kausap niya ang tagadala ng tawagin siya ni Ginoong Mohan sa loob ng silid. Nang makaalis na ito ay kaagad tumawag si Ginang Mohan Lal ng isang nagdaraang *coolie*.

“Nag-iisa ka bang naglalakbay, kapatid?”

“Hindi, kasama ko ang aking amo, kapatid. Nasa silid-hintayan siya. Naglalakbay siya ng pangunahing-klase. Siya ay abugado at nakikipagtagpo sa maraming opisyaes at Ingles sa tren – at ako ay isa lamang katutubong babae. Hindi ako nakakaunawa ng Ingles at hindi ko alam ang kanilang mga gawain kaya ako ay sa zenana interklas nagbibiyahé.”

Si Lachmi ay masayang nakipagkuwentuhan. Mahilig siya sa tsismis at walang makausap sa bahay. Walang panahon sa kaniya ang kaniyang asawa. Nakatira siya sa itaas at ang asawa niya naman ay sa ibaba ng kanilang bahay. Ayaw nito na pumunta at mamalagi sa kaniyang bahay ang mga kamag-anak ni Lachmi na pawing mahihirap at walang pinag-aralan. Sila ay hindi naman pumupunta. Paminsan-minsang umaakyat si Ginoong Mohan, mga ilang minuto kung gabi. Inuutusan lamang siya nito sa salitang mas naging Ingles na Hindustrani at siya naman ay sumusunod na walang imik. Wala namang ipinagbubunga ang mga dalaw na ito.

Ang pagadating ng tren ay hindi nakagambala sa pagwawalang-bahala ni Ginoong Mohan. Patuloy siya sa paglagok ng Scotch at inutusan ang tagapagdala na sabihin sa kanya kapag inilipat na sa nangungunang-klaseng lalagyan ang kanyang mga bagahe. Ang kaguluhan, kaabalahan at pagmamadali ay ugaling pagpapakita ng masamang kinalakihan. Si Ginoong Mohan ay kilalang may maayos at magandang kinalakihan. Ang gusto niya ay maayos ang lahat ng bagay.

Sa limang-taong pangingibang-bayan, natutuhan na ni Ginoong Mohan ang mga galaw at pag-uugali ng mga taong nasa mataas na antas sa lipunan. Bihira siyang magsalita sa wikang Hindustrani. At kapag ginamit niya ito ay lumalabas ang kaniyang pagiging isang Ingles—ang mga mahahalagang kataga lamang ang kaniyang binabanggit at tunog Ingles pa ang mga ito. Gusto niya ng Ingles, nakapagtapos siya ng pag-aaral nito sa Unibersidad ng Oxford. Mahilig siya sa pakikipagtalakayan, at tulad ng isang may mataas na kulturang Ingles, tinatalakay niya ang anumang bagay—aklat, pulitika mga tao. Madalas niyang naririnig sa mismong mgs Ingles na tulad siyang isang tunay na Ingles kung magsalita!

Nahinto ang pagmumuni-muni ni Ginoong Mohan ng dumating ang tagapagdala at ibalitang nailipat na ang kanyang mga bagahe sa nangungunang klaseng silid ng tren, kasunod sa makina nito. Pinuntahan ni Ginoong Mohan ang silid niya. Siya ay nanlumo nang makitang wala itong laman. Pabuntung-hininga siyang umupo sa isang sulok at nagbasa na lamang ng *The Times* na ilang ulit na rin niyang binasa.

Dumungaw si Ginoong Mohan sa bintana at nakita niya ang plataporma na puno ng tao. Natuwa siya ng makita niya ang dalawang sundalong Ingles na naghahanap ng bakanteng lalagyan. Nakasabit ang bag sa kanilang likod. Naglalakad sila nang hindi maayos. Napagdesisyunan ni Ginoong Mohan na salubungin ang mga ito kahit na ang mga sundalo ay pangalawang klase ng mga pasahero lamang. Kakausapin niya ang mga bantay.

Isa sa mga sundalo ang nagpunta sa huling lalagyan at sumilip sa bintana. Napansin na isang kama ang bakante.

“Dito, Bill,” ang kaniyang sigaw. “Isa, dito.”

Lumapit ang kaniyang kasama, tinignan ang lugar at tinignan din si Ginoong Mohan.”Paalisin mo ang negro,” ang utos niya sa kanyang kasamahan.

Binuksan niya ang pinto at tumingin nang may kalahating ngiti, kalahating pagpopropestandang si Ginoong Mohan.

“Nakareserba”, ang sigaw ni Bill.

“Janta-reserba sundalo,” bulalas ni Jim, at itinuro ang kanyang kaking uniporme.

“*Ek dum jao*-get out!”

“Sabi ko, sabi ko, sigurado,” sa nagproprotestang sagot ni Ginoong Mohan sa tunog Oxford.

Napatigil ang mga sundalo. Halos tunog Ingles nga ito ngunit alam din nilang hindi dapat magtiwala agad sa kanilang depektibong mga tainga. Umandar ang makina at ang bantay ay nagwagayway ng kanyang luntiang bandila.

Pinulot nila ang mga bagahe ni Ginoong Mohan at inihagis ang mga ito sa plataporma. Sumunod ay ang sisidlan ng kanyang mainit na tubig, ang kanyang mga panapin sa kama, at ang *The Times*. Naging mabangis sa galit si Ginoong Mohan.

“Walanghiya, walanghiya,” ang sigaw niyang minamalat na may galit. ”Ipahuhuli ko kayo. Guwardiya, guwardiya!”

Napatigil si Bill at si Jim. Tunog Ingles nga ito subalit sobra na rin ang Hari sa kanila.

“Isara mo ang bastos mong bibig!” At sinuntok ni Jim si Ginoong Mohan sa mukha.

Tumunog pa ng isang beses ang makina at ang tren ay nagsimulang gumalaw. Hinatak ng dalawang sundalo si Ginoong Mohan at inihagis papalabas ng tren. Napabaligtad siya ng ikot, natisod sa kanyang mga gamit sa kama at bumagsak sa kaniyang bagahe.

“Toodle—oo!”

Ang mga paa ni Ginoong Mohan ay nadikit sa lupa at hindi siya makapagsalita. Napatitig siya sa mga ilawang bintana ng rumaragasang tren.

Sa interklas na silid ay naroroon pa rin si Lachmi, maputi at mataba, na kung saan nakasabit pa rin sa kanyang ilong ang diyamanteng singsing na kumikinang pagtama sa mga ilaw ng istasyon ng tren. Namamaga na ang kanyang bibig dahil sa laway na kanyang inipon at idudura kapag lumampas ang tren sa istasyon nito. Nang matuling lampasan ng tren ang bahagi ng ilaw ng plataporma, idinura ni Lachmi ang betel at laway na lumipad na tulad ng isang pulang palaso.

Ngayon, ating suriin ang kwento, ayon sa damdamin ng mga tauhan nito.

Ang mga pangunahing tauhan sa kwento ay kinabibilangan nila Ginoong Mohan, ang kanyang asawa na si Lachmi, at ang dalawang sundalong Ingles.

Si Ginoong Mohan ay isang Indiyano na tila hindi ikinararantal ang kanyang lahi. Mas nais niyang maging Ingles kaysa sa tunay niyang pagkatao. Ayaw niyang magsalita sa kanyang lokal na wika, at ni ayaw niyang kilalanin siya bilang isang Indiyano ng kanyang mga kababayan. Ginawa niya ang lahat upang hidi siya maihambing sa mga kapwa niya Indiyano.

Si Lachmi naman ay isang pangkaraniwang Indiyano na hindi ikinahihiya ang kanyang pinagmulan. Hindi siya nagpapanggap ng kung sino o ano man, di tulad ng kanyang asawa.

Sa kuwento, makikita mo ang pagkakaiba ng mag-asawa. Tunay silang magkaiba, sa katunayan, nanatili pa sila sa magkaibang silid ng tren. Si Ginoong Mohan ay nanatili sa pangunahing klase ng silid samantalang ang kanyang asawa ay nanatili sa interklas na silid. Kung papaano nila pinakitunguhan ang mga mga naninilbihan sa tren ay magkaiba din. Si Ginoong Mohan ay mapagmataas sa kanila samantalang ang kanyang asawa ay mas magalang sa kanila kahit na ang mga ito ay itinuturing na kabilang sa mas mababang uri ng pamumuhay. Ang nakatutuya sa huli ay kung papaano ang pakikitungo ng dalawang sundalong Ingles kay Ginoong Mohan ay ganoon din ang pakikitungo niya sa mga naninilbihan sa tren at sa kanyang asawa. Sa aking palagay, sa kabila ng kanyang pagsusumikap na maging katulad ng mga ito, hindi pa rin nila inisip na siya ay kapantay lamang dahil sa kanyang panlabas na kaanyuhan. Kinakailangang makitungo tayo sa ibang tao nang may respeto kung nais natin na tayo ay respetuhin din nila.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan

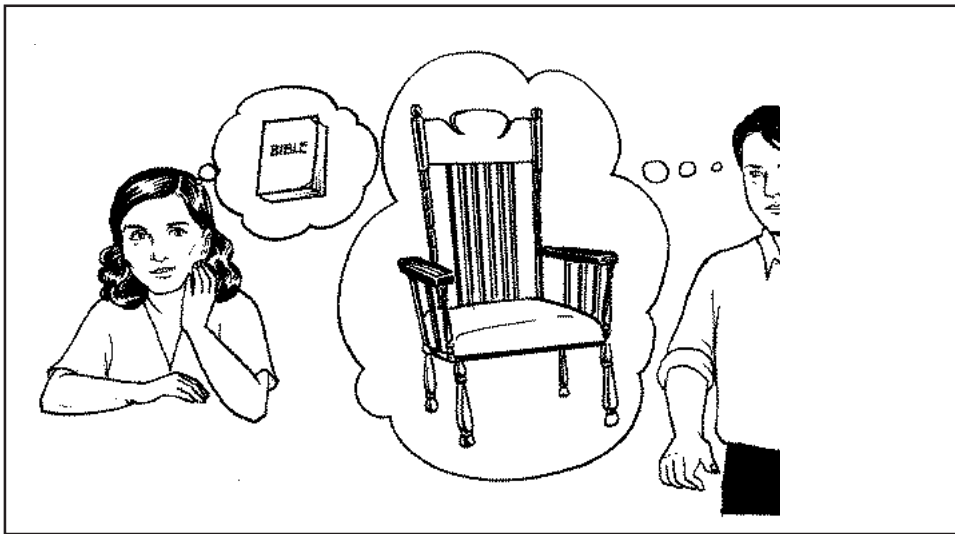
Basahin ang maikling kuwento sa ibaba at sagutin ang mga sumusunod na tanong.

Ang Aginaldo ng Lolo sa Kanyang Kaarawan

Herman Heijermans, Jr.

Pawang mahirap silang lahat at wala man lamang ni isa sa buong pamilya ang nakaahon at umunlad ng kahit bahagya. Naging patakaran na sa kanila na maghintay ng mga milagro na makapagpapaikot ng kanilang kapalaran at ang kanilang kawalan ay biglang mapalitan ng kasaganahan.

Si Jet, ang panganay na anak na babae, ay medyo naging maunlad na sana ngunit ang kanyang asawa ay naospital. Nais sana niyang bigyan ang kanyang lolo ng bagong Bibliya na may ginituang hawakan, samantalang ang ibang mga apo ay magbibigay rin ng mga maliliit na regalo. Hindi kinakailangan ng planong ito ng malaking halaga na maaari nilang pagsisihan na bayaran sa bandang huli.

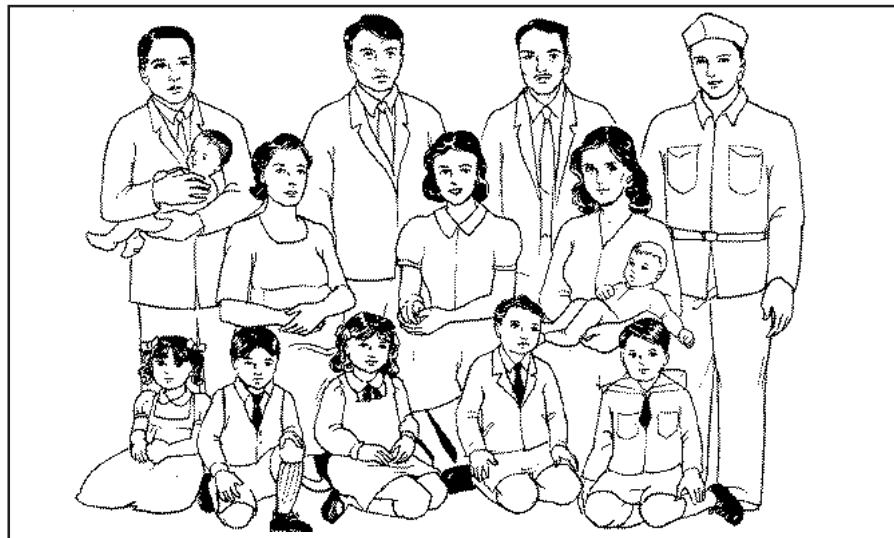

Si Dirk ang kasunod. Siya ay mas nakababata ng anim na taon sa kanyang ate. Tatlo pang mga kapatid na lalake at babae ang humiwalay na nang ang kanilang ina ay nabubuhay pa. Ang paniniwala ni Dirk ay dapat lamang ituloy ng kanyang lolo ang pagbabasa ng lumang Bibliya na lagi nitong binabasa kasama ang kaniyang asawa. Bukod dito, may iba pang sariling balak si Dirk. Kung lahat sila ay magbibigay ng regalo, dapat na ito ay pinagkasunduan ng lahat. Mayroon kasi siyang nakita na napakagandang silya sa isang tindahan ng gamit-pambahay na kung saan ang halaga nito ay binawasan ng dalawampung porsiyento. Ilang piling kataga ang maaaring ialay sa pagdaan ng panahon ng pamamahinga ng Lolo dito. Bukod dito, ang silyang ginagamit niya sa pagbabasa ng pahayagan sa may bintana ay sira na: ang mga ispring nito ay nakausli na.

Si Mary ang pangatlong anak na babae. Nakipaghiwalay siya noon sa kanyang asawa at ngayon ay hinihintay naman ang pagsilang ng kanyang ikaapat na anak. Ayaw niya ang silyang-de-kamay. Si Dirk lang naman ang nakaisip nang ganito. Walang nagpumilit kay Lolo na umupo sa ispring ng lumang silya, at bukod pa dito, hindi ba ang Lola ang ang labis na gumamit ng upuan nito? Sinabi na ng Lolo nang may isang dosenang beses. Kung ang buong pamilya ay bibigyan siya ng aginaldo, dapat na ito ay maging kapakipakinabang at hindi istupido. Siguro, isang pang-taglamig na kasuotan o isang pampainit na balabal, isang pares ng guwantes, o mga makapal na tsinelas – ito ay mga praktikal at hindi pa masyadong magastos.

Si Piet at Truns, kapwa hindi nakakatulong sa pagbabayad ng mga gastusin ng pamilya sa nakalipas na taon at madalas sa sanglaan, ay tinutulungan a ng kanilang lolo. Mareklamo sa lahat ayaw pa sa Bibliya, sa silyang-de-kamay at damit na pang-taglamig. Nabanggit nila ang pagpapalamuti ng buong kuwarte habang natutulog ang Lolo at nakaisip din na magkaroon ng malaking salu-salo.

Si Henk ang pinakabatang anak. Kalalagda pa lamang niya sa serbisyong militar. Sa East Indies. Kahit nagastos na niya ang kanyang pera, naisip niya na ang usapin tungkol sa pagbibigay ng aginaldo ay maaaring tapusin sa pamamagitan ng pagbibigay sa lolo ng larawan ng buong pamilya, anak, apo at lahat sa isang grupo. Iyon ang magiging maganda para sa lahat—lalo na kay Henk mismo, kapag siya ay nasa malayong lugar ng Indies.

Matapos ang ilang usapin, tinanggap ng lahat ang suhestiyon na ito at nang sumunod na araw, nagtungo silang lahat sa litratista at nagpakuha na larawan. Ang buong pamilya ay dumating, pati na rin si Toon at ang asawa ni Jet ay nakadalo rin. Ang mga babae—si Mary, Truns at Jet—ay umupo sa mga silya sa gitna ng grupo; ang mga lalake—si Dirk, Piet, Henk at Toon—ay nakatayo sa likuran nila. Si Piet sa gawing kaliwa kasama ang kaniyang isa't kalahating taong anak na lalaki at si Henk sa kanyang bagong uniporme sa bandang kanan kasama si Santje, ang pinakabatang anak ni Jet. Ang lima pang apo ay nalaluhod sa sahig at nakasandal sa kani-kanilang mga ina.

Labing-apat silang lahat. Hindi madali para sa litratista na kunan ang kanilang larawan. Ang unang dalawang kuha ay hindi nagtagumpay: sa una ay bumahing si Santje—na parang sinadya; at ng bumibilang na ng tatlo ang litratista, si Henk ay napasigaw. Sa ikalawang beses, tumayo kaagad ang anak ni Mary na si Charlie dahil akala nito ay tapos na ang pagkuha dahil kinurot siya ng anak ni Jet. Pagkatapos ng iyakan at ang lahat ay nakapuwesto na ng walang galaw, sa ikatlong beses, ito ay naging maayos na.

Walang nag-akala na maniningil ng bayad ang litratista ngunit dahil kilala nito si Dirk, siya ay nagpumilit. Nagbigay si Dirk ng paunang bayad at nangako ang litratista na ang mga litrato ay handa na sa Miyerkules nang ika-sampu ng umaga.

“Subalit papaano,” direktang pagtatanong ni Dirk ng papaalis na sila, “paano kung hindi ito lumabas nang maayos?”

“Kapag nangyari iyon,” sagot ng litratista, “huwag ka nang magbayad.”

“Tama kung ganoon,” ang sinabi ni Dirk na may bakas ng tuwa.

Inilihim nila ang lahat kay lolo. Datapwat ganito, nasabi na ito sa kanya bago dumating ang kahapunan ng hindi kukulangin sa apat sa pamilya. Lumapit ang anak ni Jet na si Jan kasama ang kapatid na babae upang humingi ng kendi at dalawang sentimo.

“Lolo,” ang kanyang sinabi,” Alam ko kung ano ang matatangap mo sa iyong kaarawan; hindi mo mahuhulaan kung ano ito.”

Natawa ang matanda at matapos alisin ang pipa sa kanyang bungal na ngipin ay nagtanong, “maganda ba ito, Jan?”

“Hindi natin dapat sabihin sa Lolo.”

“Masarap ba itong kainin?”

“Hindi, masisira ang tiyan mo dito!” nakatawa niyang sagot.

“Ito ba ay mababasa, ha?”

“Maaari.”

“Maaaring upuan?”

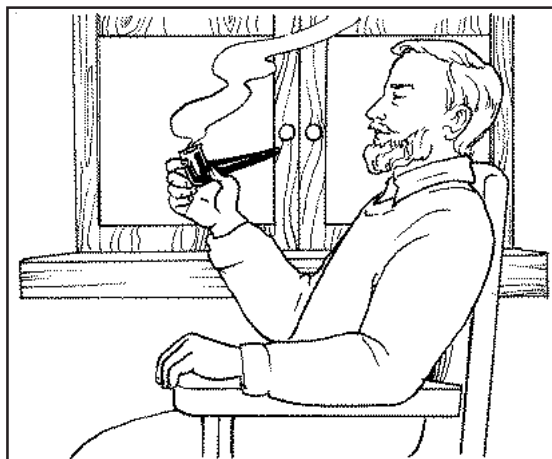
“Maaari, Ha, ha!”

“Maaaring isuot?”

“Hindi, hindi mo maaaring isuot ito!”

“Kung ganoon, siguro ay hindi ko ito mahuhulaan,” nakangiting sagot ng matanda.

Umaasang ang ibinigay na dalawang sentimo ng matanda kapag Linggo ay maaaring madagdagan ng tatlo, ang mga bata ay nagbigay pahiwatig.

“Lahat kami—Tatay, Nanay Mary, Tiya Truns, Tiyo Piet, Tiyo Henk, nakasuot pa ng kanyang uniporme, at lahat kami—ay kailangang umupo nang higit sa kalahating oras.

“Alam mo Itay,” “ang sabi niya,” masosorpresa ka sa susunod na Miyerkules. Magkakaroon ng isang bagay na wala pang naging katulad. Nais ni Jet na bigyan ka ng bagong Bibliya, gusto naman ni Dirk ang isang silyang-de-kamay at si Mary ay isang pangginaw. Ngunit alam kong hindi mo magugustuhan ang mga bagay na iyon. Kaya’t ang sabi ko—pero makikita mo. Hindi na magiging masaya kapag nalaman mo kaagad.

“Pupustahan ko,’ sabi ng matanda. “Mahuhulaan ko kung ano iyon. Naamoy ko iyon sa hangin.”

“At pupusta ako sa iyo,” ang sabi ng isa, “Kahit hulaan mo ito maghapon at magdamag—”

“Ito ay medyo kudrado. Mayroong dalawampu’t-walong mga mata, dalawampu’t-walong mga kamay, dalawampu’t-walong mga tainga, at dalawampu’t-apat na mga bibig. Naiinitan ako, ha?”

“Si Jimmy!” sigaw ni Henk, “naibigay na ba nila ito?” Ano, nasiyahan ka ba?”

“Sasabihin ko na sana sa iyo,” patuloy ng matanda, “na dapat ay magpakuha ka ng larawan bago ka tumungo sa Indies. Hindi tayo magkikita nang mahabang panahon.”

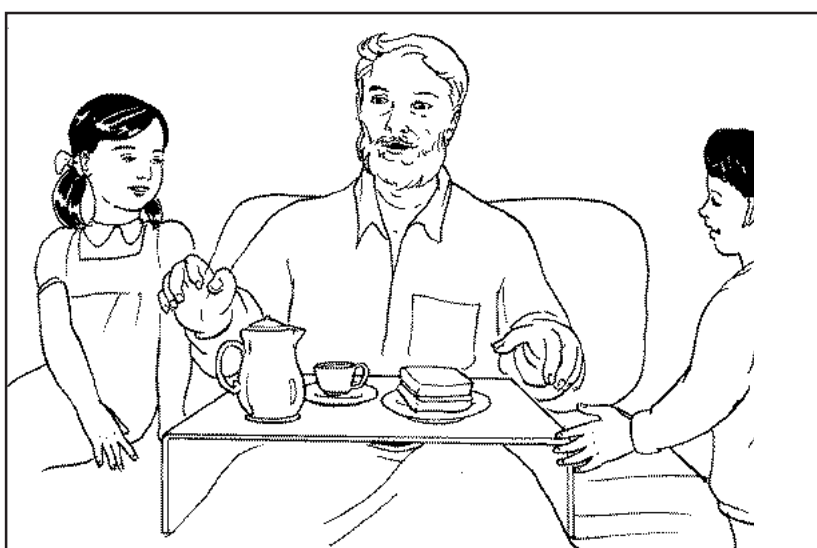
Kinalaunan ng araw ding yaon, nagbigay pa ng dagdag na pahiwatig si Dirk at Tiya Jet tungkol sa magandang sorpresa na parang nawalan na ng gana nang malaman na sinabi na ng iba ang tungkol sa sikreto. Ngayon ay hindi na ito isang lihim ngunit ang lahat naman ay sumang-ayon na ang larawan ang pinakamagandang aginaldo, higit na maganda kaysa sa Bibliya, o isang silya, o isang pangginaw. Ang larawan ng pamilya, sa makatuwid, ang aginaldo para sa lahat at para sa anumang panahon. Magkakaroon si lolo ng malaking kopya na naka kuwadro, at ang iba ay magkakaroon ng mga ordinaryong kopya nito. Ang lahat ay nagkakagulo sa tuwa.

Nang makatulog si lolo ng gabi ng Martes, pinalamutian na nina Dirk, Piet at Hank ang salas. Mga banderitas at dahon ang isinabit sa itaas ng dingding na ginawang tila бага magkakaroon ng kasalang magaganap.

Nang umaga ng dakilang pagpipista, masikat ang sinag ng araw na tumatagos sa mga kurtinang tulle at nagpapatingkad sa mga bulaklak sa bintana at imposibleng hindi ka makaramdan ng pagbabakasyon. Nang ika-siyam ng umaga ay binigyan ang lolo ng isang malaking tasa ng tsaa sa kanyang kama at dalawang hiwa ng tinapay at mantekilya.

Kailangang panatilihin nila siya sa itaas hangga't hindi dumarating ang larawan sa ika-sampu. Ipinangako ng litratista kay Dirk na ito ay kanyang dadalhin sa ganoong oras, at siyempre, tutuparin niya ang kaniyang sinabi.

Naiinip na ang Lolo. Naririnig na ang kanyang mga yabag na pabalik-balik mula sa itaas. Dalawang beses na siyang tumawag upang tanungin kung gaano pa kahaba ang kanyang paghihintay.

Pagsapit ng ika-sampu, nagtungo si Dirk sa maliit na hardin galing sa labasan ngunit wala siyang dala.

“Nasaan ang mga larawan?” tanong ni Jet na nanginginig sa pananabik.

“Hindi ba niya ipinadala sa iyo?”

“Wala pa ba sa iyo?” tanong ni Mary. “Ano, magsalita ka! Bakit nakatayo ka lang diyan?”

“Ang matandang luku-luko!” sambit ni Dirk, sarado ang kamao. “Pinadala niya ito ngunit kasama ang kuwenta ng babayaran na kokolektahin.”

“Oo at nangako rin siya na—nais kong pasabugin ang kanyang ngipin! Para namang hindi ko siya babayaran!”

“Kung gayon ay bakit hindi mo ibinigay sa kanya ang pera?” kunwa’y tanong ni Truns na mistulang inosente, kahit napagpasyahan na niyang hindi niya babayaran ang kanyang bahagi hangga’t hindi naipapadala ang mga larawan.”Handa tayong magbigay ng ating bahagi.”

“Anong kademonyohan!” pagalit na sambit ni Dirk. “Tumatakbo ka ba ng paikot-ikot ng may maraming pera sa bulsa? Inaasahan mo bang bayaran ko ito sa kaha ng pera ng tindahan ng gamot?”

“Teka, teka,” sagot ni Truns na sinisikap na maayos ang anumang bagay, “wala namang umaasa na gagawin mo iyon. Bukod dito, ang letratista mismo ang nagsabi na hindi nating kailangang magbayad kung hindi tama ang mga larawan, tama ba?” Magbabayad kapag idinala ang ideya! Hindi mo pwedeng sabihan ang mga taong bumili ng baboy at pagkatapos ay magsayang lamang ng oras!”

“Magiging sorpresa ito para sa ating lahat,” sagot ni Piet, na tila hindi nababahala sa mga ukol sa pagbabayad.

At nang pumasok na si Henk, “Ano, nasaan na?” ang kanyang tanong na wari ay nagbibigay-pagpapahalaga sa sarili dahil siya ang nakaisip ng ganoong ideya at nakapagbayad na rin ng kanyang bahagi.

“Kailangang sipulan natin para doon,” sagot ni Jet. “Ang nakaiinis na letratista na iyon ay hindi ipadadala nang walang bayad.”

“Paano—?”

“Wala naman!” mabilis na sagot ni Dirk. “Wala akong dalawampu’t pitong piso at limampung sentimo kaya’t binawi ito ng nagdala.

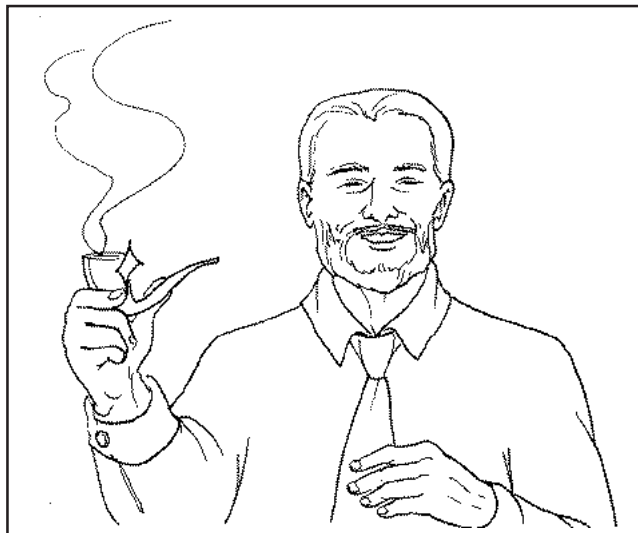
“Mabuting Panginoon,” sagot ni Henk, “Akala ko ba ay kilala mo ang taong yaon. Ikaw ang nakipagkasundo.”

“Puwede ko ba siyang utusan na magdala noon?” sagot ni Dirk. “Gusto ko siyang makita ngunit wala pa siya doon; hindi pa siya makababalik kundi sa hapon. Kung binayaran mo ang iyong bahagi, hindi sana ako nagmukhang tanga.”

“Hindi mo masasabi sa akin,” sagot ni Henk, “at kung sinubukan mo—“

“Maigi ka ba sa iyong sarili?” pagalit na sagot ni Dirk. “Ngayon, kung binili lang sana natin ang silya, hindi natin makukuha ang isang bagay na hindi man lang natin nakita.”

Sa gitna ng mga magulong pangyayari ay lumagunit ang pinto at lumabas si Lolo. Tumatawag na siya ng may tatlo o apat na beses mula sa itaas ng hagdan. Nais niyang malaman kung kailan siya maaaring bumaba at kung ano ang sanhi ng pag-aaway.

“Yaman din lamang na nakalimutan ninyo na ako,” ang kanyang sabi, “Naisip ko na mas mabuti kung ako na mismo ang titingin, eh, ano? Maayos ang kanyang ahit at malinis na puting kurbata. Naninigarilyo siya ng bagong pipa na binili ni Jen bilang kanyang unang regalo nang siya ay papuntahin sa itaas upang mag-agahan. Tinitigan niya ang mga palamuti nang may nanlalabong mga mata.

“Maligayang bati, Itay!” napasigaw na sambit ni Jet sabay halik sa nangungulubot nitong pisngi, “at marami pang masayang pagbabalik!”

Nagsilapit ang iba nang sunud-sunod at nag-alay ng mga pagbating pangkaarawan sa matanda habang siya ay naupo sa napalamutiang silyang-dekamay at binabasa ang nakasulat sa takip ng salamin. Pinasalamatan niya ang lahat nang may nanginginig na boses sa kanilang pag-aalala habang tumatango ang kaniyang ulo. Pagkatapos ay nagpalinga-linga, hinihintay ang malaking sorpresa. Mula sa anim na bibig ay narinig niya ang masaklap na pangyayari.

Ngunit sa pagsapit ng gabi, nanumbalik ang kasiyahan: upang hindi manlumo ang kanyang mga anak na lalaki at babae at mga apo at mabalutan ng kalungkutan ang pinagkaisahan nilang regalo. Si Lolo mismo ang nagbayad ng balanse nito.

1. Bukod sa Lolo, sino ang mga pangunahing tauhan sa maikling kuwento? Ano ang nararamdaman ng bawat isa tungkol sa kanilang Lolo?

2. Ano ang naramdaman ng Lolo matapos matanggap ang regalo ng buong pamilya para sa kanya?

Paghambingin ang iyong mga sagot sa mga nasa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 62. Sila ba ay magkakatulad? Kung oo, magaling! Marami kang natutuhan sa aralin na ito. Kung hindi, pag-aralan ang mga bahagi ng mga aralin na ikaw ay nagkamali bago tumungo sa Aralin 2.

Tandaan Natin

- ◆ Bawat isang tauhan sa isang kuwento ay kakaiba. Nagtataglay sila ng iba't ibang ideya at damdamin. Ipinahihiwatig nila ito sa mga paraan na kakaiba sa bawat isa.

Pagasalarawan Kung Papaano Ka Nakararamdam

Matapos matutuhan kung papaano ang mga tauhan sa isang partikular na kuwento ay nagpapahayag ng kanilang ideya at damdamin, ikaw ay bibigyan ng pagkakataon upang idama ang iyong sariling ideya at damdamin matapos basahin a kuwento o iba pang uri ng literatura.

Subukan Natin Ito

Basahin ang tula sa ibaba at isulat kung ano ang iyong nararamdaman sa mga puwang na ibinigay sa susunod na pahina.

Huwag Kang Lilisan ng Matiwasay sa Magandang Gabi

Dylan Thomas

Huwag kang lumisan nang matiwasay patungo sa magandang gabi,
Ang katandaan ay nagliliyab at nagagalit sa pagtatapos ng mag-hapon
Galit, galit laban sa pagpanaw ng liwanag.

Kahit na alam ng matatalino na nasa kanilang katapusan na tama ang dilim,
Dahil ang kanilang mga salita ay hindi nagbuga ng kidlat
Hindi matiwasay sa magandang gabi.

Mabubuting tao, ang huli ay kumakaway, sumisigaw kung gaano kaliwanag
Ang kanilang marurupok na gawain ay maaaring sumayaw sa luntiang pampang,
Galit, galit laban sa pagpanaw ng liwanag.

Mababangis na mga tao na nahuli at kumanta sa araw na papawirin,
At natuto , sa bandang huli, nalungkot sila sa paglisan nito,
Huwag kang lumisan ng matiwasay sa magandang gabi.

Malubhang mga tao, malapit sa kamatayan, na nakakakita sa nakabubulag na
paningin. Bulag na mga mata na maaaring sumikat gaya ng bulalakaw at
maging masaya, Galit, galit laban sa pagpanaw ng liwanag.
At ikaw, aking ama, doon sa malungkot na taas,

Sumpain, bendisyunan mo ako ngayon ng iyong matapang na luha, Aking
panalangin.

Huwag kang lumisan ng matiwasay sa magandang gabi,
Galit, galit laban sa pagpanaw ng liwanag.

Paghambingin ang iyong isinulat sa mga halimbawa ng sanaysay sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 63. Gaano kahasay ang iyong ginawa?

Pag-aralan at Suriin Natin Ito

Basahin ang maikling kuwento sa ibaba at suriin kung papaano ang nararamdaman matapos magbasa.

Ang Huling Paghuhukom

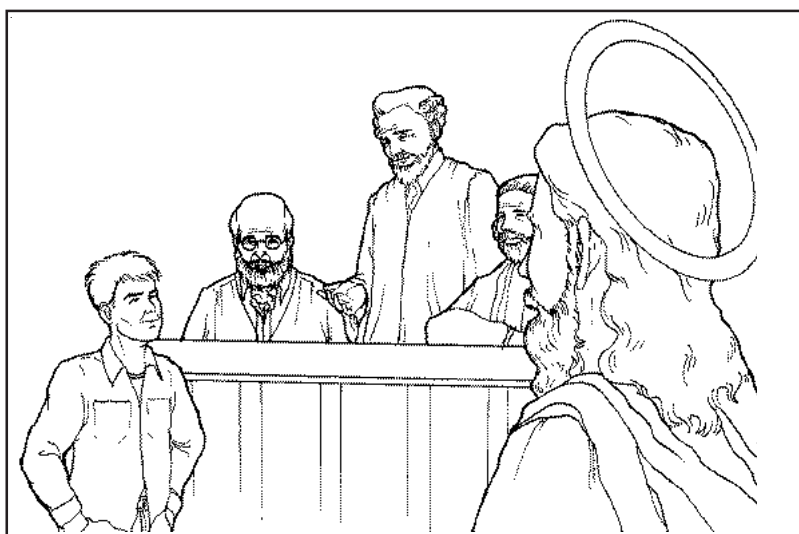
Karel Kapek

Ang pusakal na mamamatay-taong si Kugler, nahaharap sa ilang pag-aresto at isang buong sundalo ng mga pulis at mga detektib, ay sumumpang hindi siya pahuhuli. Hindi nga siya nahuli—nang buhay. Ang pinakahuli sa kanyang siyam na kaso ng pagpatay ay ang pagbaril sa pulis na sinubukan na siya ay arestuhin. Ang pulis nga ay namatay, pero hindi bago maglagay ng kabuuang siyam na bala sa katawan ni Kugler. Sa pitong ito, tatlo ang nakamamatay. Napakabilis ng pagkamatay ni Kugler na hindi na niya naramdaman ang anumang sakit. Mukha nga namang nakatakas na si Kugler sa batas ng lupa.

Nang lumisan ang kaniyang kaluluwa mula sa kanyang katawan, dapat ay naging sorpresa ito sa makikita sa kabilang buhay—buhay na walang puwang, agwat o kalawakan—subalit hindi ganito. Ang isang taong nakulong na sa dalawang kontinente ay tumatanaw sa kabilang buhay na isa lamang bagong kapaligiran. Inaasahan ni Kugler na mahihirapan siya ditto, bitbit lamang ng kaunting tapang, tulad sa kaniyang nakalipas na mundo.

Sa tinagal-tagal, inabot na rin si Kugler ng Huling Paghuhukom.

Ang langit ay laging nakahanda sa anumang mangyayari. Si Kugler ay dinala sa isang espesyal na korte na may tatlong hukom at hindi sa pangkaraniwang panghukumang lupon tulad sa mga nararapat sa kaniyang kaso. Ang hukuman ay pangkaraniwan lamang, tulad ng mga silid hukuman sa mundo, maliban sa isa; walang probisyon para sa panunumpa ng mga testigo. Sa ilang sandali, ang kahulugan nito ay makakaroon nang linaw.

Ang mga hukom ay matatanda at karapat-dapat na mga konsehales na mukhang bugnutin at tinatamad na mga mukha. Sumaloob si Kugler sa mga nakakapagod na pormalidad: Ferdinand Kugler, walang trabaho, ipinanganak sa ganitong petsa, namatay...sa puntong ito ay tila hindi alam ni Kugler ang petsa ng kanyang pagkamatay. Mabilis niyang napansin na ito ay isang malaking pagkakasira sa mga mata ng hukom; ang kanyang pagiging matulungin ay naglaho.

“Inaamin mo ba na ikaw ay may sala o hindi?” tanong ng punong-hukom.

“Hindi”, ang nanunuyang sagot ni Kugler.

“Dalhin sa loob ang unang testigo, wika ng hukom.

Sa kabila ni Kugler ay lumitaw ang isang di-pangkaraniwang maginoo, mukhang may mataas na disposisyon, may balbals at nakabalabal ng asul na may nakasulsing malagintong bituin.

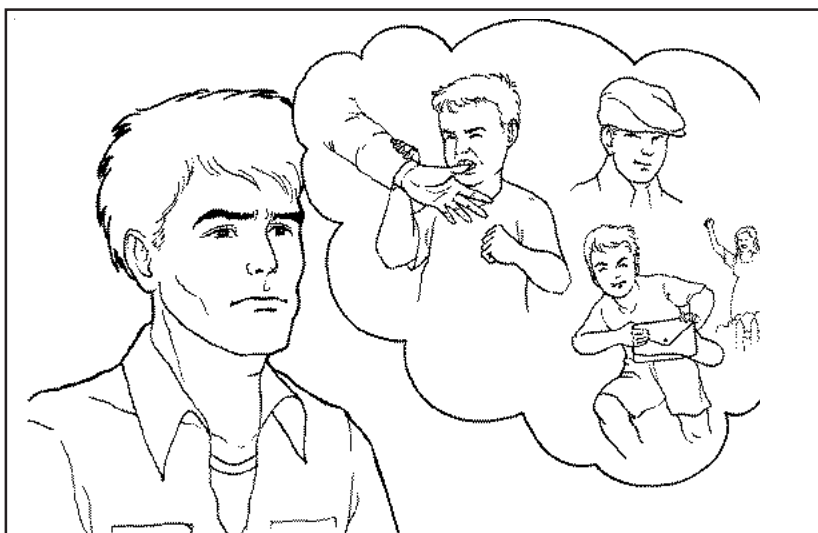
Sa kanyang pagpasok ay tumayo ang mga hukom. Kahit si Kugler ay napatayo, asiwa ngunit nahahalina. Nang makaupo ang maginoo ay saka lamang umupo muli ang mga hukom.

“Testigo,” panimula ng punong hukom,”Panginoon na nakakaalam ng lahat, ang hukumang ito ay nagpatawag sa iyo upang marinig ang iyong testimonya laban sa kaso ni Kugler, Ferdinand. Sapagkat ikaw ang katas-taasang katotohanan, hindi mo na kinakailangang manumpa pa. Alang-alang sa interes ng paglilitis, pinakikiusapan ka naming na manatili lamang sa pinag-uusapan sa ngayon imbes na dumako sa ibang usapin—maliban kung ito ay may kinalaman sa kasong ito.”

“At ikaw, Kugler, huwag mong sisingitan ang testigo. Alam niya ang lahat, kaya’t walang bias ang di pa pag-amin sa anuman.

“At ngayon, testigo, kung mamarapatin mong magsimula.”

Pagkasabi nito ay inalis na ng punong hukomsalamin at maginhawang sumandal sa bangko nito, upang makapaghanda para sa mahabang talumpati ng testigo. Ang pinakamatanda sa tatlong hukom ay nag-umpisa ng makatulog. Binuksan ng tagalistang anghel ang Aklat ng Buhay.

Ang Diyos, na siya ring testigo, ay bahagyang umubo at nagsimula:
“Oo, Kugler, Ferdinand. Ferdinand Kugler, anak ng isang trabahador sa pabrika, isang salbahe at hindi maisaayos na bata mula sa kamusmusan. Minahal niya ng lubos ang kaniyang ina, ngunit hindi niya ito naipakita, at ito ang naging daan upang siya ay maging sutil at mapag-rebelde. Batang lalaki, galit sa iyo ang lahat! Natatandaan mo ba kung papaano mo kinagat sa daliri ang iyong ama nang subukan niyang paluin ka? Nagnakaw ka ng rosas na mula sa hardin ng abogado.”

“Ang rosas ay para kay Irma, ang anak ng nangongolekta ng buwis,” ang sabi ni Kugler.

“Alam ko,” ang sabi ng Diyos.”Si Irma ay pitong taong gulang pa lamang nang panahong iyon. Nalaman mo ba kung ano ang nangyari sa kanya?”

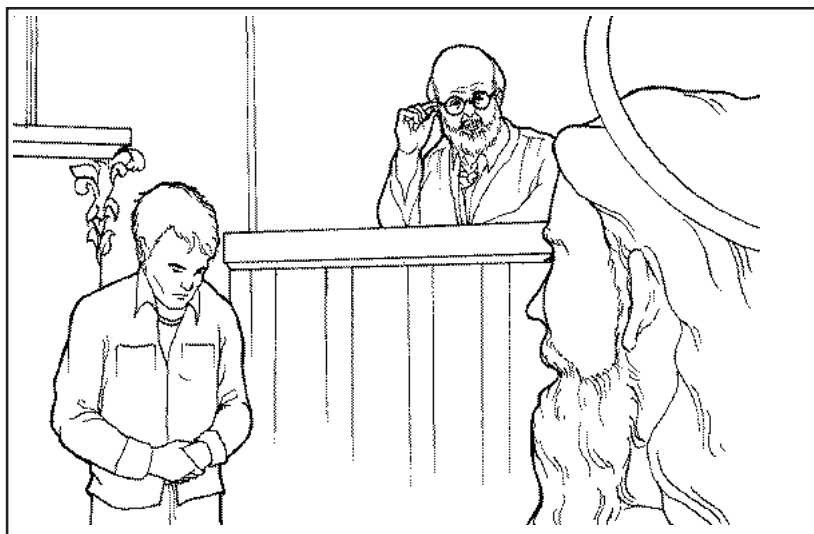
“Hindi, hindi ko alam.”

“Nagpakasal siya kay Oscar, ang anak ng may-ari ng pabrika. Ngunit nahawa siya sa sakit nitong *venereal* at namatay siya sa panganganak. Natatandaan mo ba si Rudy Zaruba?”

“Anong nangyari sa kanya?”

“Bakit siya sumali sa hukbong katihan at aksidenteng namatay sa Bombay. Kayong dalawa ang pinakamasamang bata sa buong bayan. Si Kugler, Ferdinand, ay isang magnanakaw bago pa siya tumuntong ng ika-sampung taong gulang at batikang sinungaling. Ang kaniyang mga kaibigan ay puro masasama: ang matandang si Gribble halimbawa ay isag lasenggo at tamad, nabubuhay lamang sa mga bigay. Subalit, hinahatian ni Kugler ng kanyang pagkain si Gribble.”

Ang punong hukom ay nagpahiwatig sa kanyang kamay, na tila ang mga ito ay hindi naman kailangan, ngunit si Kugler mismo ang nagtanong, “At ano ang nangyari sa kanyang babaeng anak?”

“Si Mary?” tanong ng Diyos. “Ibinaba niya ng husto ang kaniyang sarili. Nang siya ay labing-apat na taong gulang, siya ay nag-asawa. Nang sumapit ang kanyang ika-dalawangpung taong gulang, siya ay namatay, naaalala ka sa paghihirap ng kanyang pagkamatay. Sa iyong ika-labing-apat na taong gulang, ikaw ay malapit na rin maging isang lasenggo, at madalas kang maglayas ng bahay. Ang pagkamatay ng iyong ama ay dala ng kanyang hinanakit at pag-aalala; ang mata ng iyong ina ay nabulag dahil sa pag-iyak. Nagdala ka ng kahihiyan sa iyong tahanan, at ang iyong kapatid na babae, ang iyong magandang kapatid na si Martha ay hindi nag-asawa. Walang matinong lalaking aakyat ng ligaw sa tahanan ng isang magnanakaw. Patuloy siyang nabubuhay nang mag-isa at naghihirap, nananahi hanggang mag-uumaga bawat gabi. Ang pagtitipid ang nakapapapagod sa kanya, at ang kanyang mga sumusuportang kostumer ay nakapagpapasakit sa kanyang dangal.

“Ano ang ginagawa niya ngayon?”

“Sa mga oras na ito ay bumibili siya ng sinulid sa Wolfe’s. Natatandaan mo ba ang tindahang ito? Minsan, ng ikaw ay anim na taong gulang, bumili ka ng makulay na salaming holen doon. Sa araw din yaon nawala mo ito at hindi na nakita pa. Natatandaan mo ba kung papaano ka umiyak sa galit?”

“Ano ba ang nangyari doon?” nanabik na tanong ni Kugler.

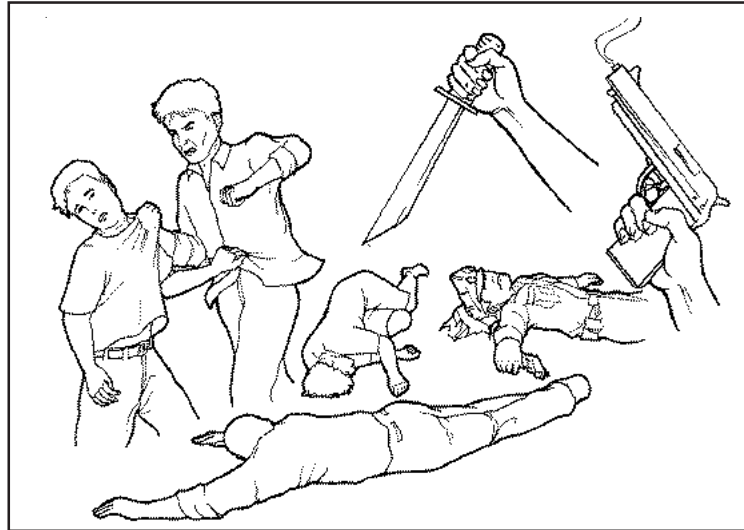
“Gumulong ito sa kanal at napunta sa ilalim ng daanan ng tubig. Sa ngayon, nandoon pa rin ito, matapos ang tatlung taon. Sa ngayon ay umuulan sa mundo at ang iyong holen ay giniginaw sa daloy ng malamig na tubig.”

Napayuko ang ulo ni Kugler dahil sa kaniyang nalaman.

Ngunit ang punong hukom ay isinuot muli ang kanyang salamin at malumanay na nagsalita, “Testigo, mayroon kaming obligasyon na ituloy ang kasong ito. Ang nasasakdal ba ay nakagawa ng pagpatay?”

Tumango ang testigo.

“Nakapatay siya ng siyam na tao. Ang una ay nakapatay siya sa isang away, at ito ay naganap ng siya ay nakakulong pa sa kanyang kaso at tuluyan na siyang naging masama. Ang pangalawang biktima ay ang kanyang taksil na kasintahan. Dahil dito ay hinatulan siya ng kamatayan ngunit siya ay nakatakas. Ang pangatlo ay isang matanda na kanyang ninakawan. Ang pang-apat ay isang nagbabantay sa gabi.

“Pagkatapos ay namatay siya?” ang tanong ni Kugler.

“Namatay siya matapos ang tatlong araw ng matinding sakit,” ang wika ng Diyos.” At iniwan niya ang anim na anak. Ang pang-lima at pang-anim na biktima ay mga matatandang mag-asawa. Pinatay niya sila sa pamamagitan ng palakol at nakakuha lamang ng labing-anim na dolyares kahit na mayroon silang dalawampung-libong dolyares na naitatago.

Napatalon si Kugler.

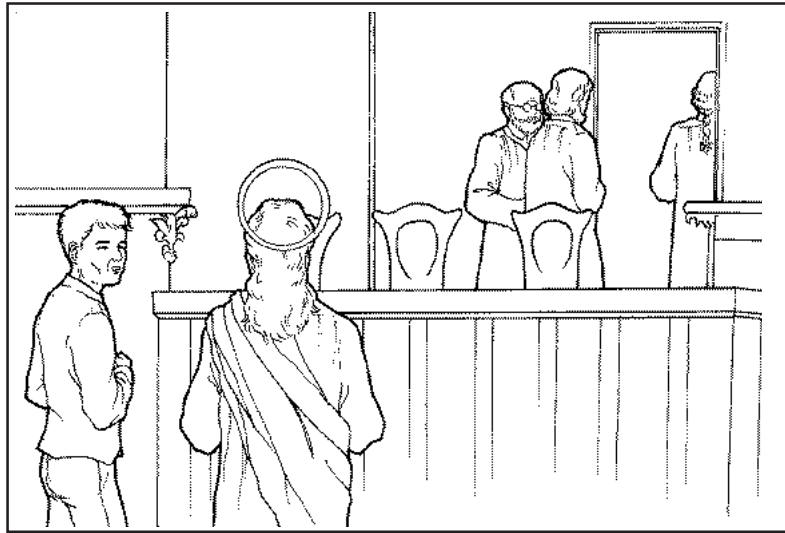
“Saan?”

“Sa mga dayami sa loob ng kama,” ang sabi ng Diyos. “Sa isang linen na sako sa loob ng kama. Doon nila itinago ang lahat ng pera na nakuha nila sa pagiging matipid at maramot. Ang pang-pitong lalaki ay napatay niya sa Amerika, isang kababayan, isang takot at walang kaibigan na imigrante.”

“Kung gayon ay nasa loob ng kama,” napabulong si Kugler sa gulat. “Oo,” pagpapatuloy ng Diyos. Ang pang-walo ay isang nagdaraan lamang ng si Kugler ay tumatakbo sa mga pulis. Nang panahong iyon, si Kugler ay may *periostitis* at ito ay nagdedeliryo sa sakit. Batang lalaki, ikaw ay naghihirap nang husto. Ang pang-siyam at ang huli ay ang pulis na napatay ni Kugler ng eksaktong nabaril din siya.”

“At bakit ang akusado ay inakusahan ng pagpatay?” ang tanong ng punong-hukom.

“Sa mga kadahilanang tulad din ng sa iba,” sagot ng Diyos.” Dahil sa galit o pagnanasa sa pera, kapwa sinadya man o hindi—ang ilan ay may kasamang pag-aaliw, ang iba ay dala ng pangangailangan. Subalit, siya ay mapagbigay at kadalasan ay matulungin. Siya ay mabait sa mga babae, mahinahon sa mga hayup, at may isang salita. Kailangan ko bang banggitin ang kanyang magagandang ugali?”

“Salamat,” sagot ng punong hukom, “ngunit hindi na kailangan. Ang akusado ba ay may nais sabihin sa kanyang sariling depensa?”

“Wala,” ang sambit ni Kugler ng tapat at tila walang alintana. “Ang mga hukom ng korteng ito ay pag-uusapan ang mga konsiderasyon ukol sa mga bagay na ito,” delara ng punong hukom, at ang tatlo sa kanila ay umurong.

Ang Diyos at si Kugler na lamang ang naiwan sa silid hukuman.

“Sino sila?” tanong ni Kugler, itinuturo ng kanyang mga ulo ang mga lalaking lumalabas.

“Mga taong gaya mo,” sagot ng Diyos. “Sila ay mga hukom sa mundo, kaya’t mga hukom din sila dito.”

Pinaglalaruan at kinakagat-kagat ni Kugler ang dulo ng kanyang mga daliri. “Inaasahan ko...Ang ibig kong sabihin, hindi ko talaga akalain ang tungkol doon. Pero alam ko na ikaw ang maghuhukom dahil...”

“Dahil ako ang Diyos,” pagtatapos ng may magandang disposisyon na maginoo.”Ngunit yun na yaon, nakikita mo ba? Dahil alam ko ang lahat ng bagay, hindi ako posibleng maghukom. Iyon ay hindi maaari. Siyanga pala, kilala mo ba kung sino ang nagbuko sa iyo ngayon?”

“Hindi, Hindi ko alam,” sagot ng nasorpresang si Kugler.

“Si Lucky, ang serbidora. Ginawa niya yaon dahil sa selos.”

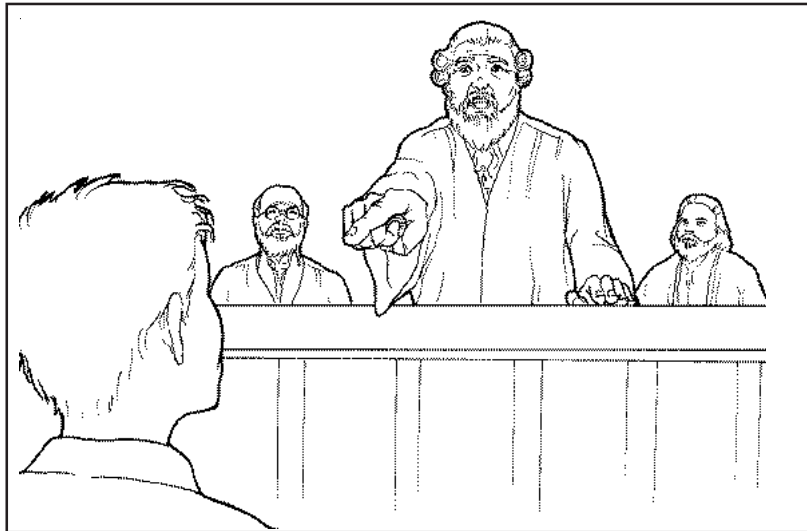
“Ipagpaumanhin mo,” ang wika ni Kugler, “nakalimutan mo ang walang kuwentang si Teddy na binaril ko sa Chicago.”

“Hindi naman,” sagot ng Diyos. “Nakaligtas siya at buhay sa mga oras na ito. Alam ko na isa siyang tagamanman, ngunit bukod dito, isa siyang mabuting tao at mahilig sa mga bata. Hindi ka dapat nag-iisip ng mga tao na walang pakinabang”

“Ngunit hindi ko pa rin maunawaan kung bakit hindi ikaw ang hukom ang nag-iisip na tanong ni Kugler.

“Sapagkat ang aking kaalaman ay walang hanggan. Kung alam ng hukom ang lahat ng bagay, ang lahat lahat ng bagay, ang lahat ng bagay ay lubos nilang maiintindihan. Mananakit ang kanilang mga puso. Hindi sila makakaupo sa paghuhusga—at ganoon din ako. Sa ngayon, ang tanging nalalaman nila ay ang iyong krimen. Alam ko ang lahat ng tungkol sa iyo. Ang buong Kugler. At iyan ang dahilan kung bakit hindi ako maaaring humatol.”

“Ngunit bakit sila humahatol.... mga katulad na tao na hukom sa mundo?”

“Dahil ang tao ay nabibilang sa tao. Alam mo, ako ay isa lamang testigo. Ngunit ang hatol ay ibinibigay ng tao maging sa langit. Maniwala ka Kugler, ito ang daan na nararapat. Ang tao ay hindi nararapat sa hatol ng maykapal. Siya ay nararapat hatulan lamang ng ibang tao.

“Nang mga oras na iyon, ang tatlo ay bumalik na mula sa kanilang deliberasyon.

Sa mabigat na tinig ay iprinoklama ng punong hukom,”Para sa paulit-ulit na kaso sa unang antas ng pagpatay, pagkatay ng tao, pagnanakaw, kawalang paggalang sa batas, pagdadala ng bawal na pamatay, at sa pagnanakaw ng rosas; Kugler, Ferdinand ay sinisentensiyahan ng habambuhay na kaparusahan sa impiyerno.

“Ang susunod na kaso: Torrance, Frank.”

“Ang akusado ba ay nasa loob ng hukuman?”

Ngayon, ating suriin ang kuwento sa itaas sa pamamagitan ng kung papaano tutugon dito ang isang mambabasa.

Ang kuwentong ipinakita kanina ay nagbibigay sa atin ng pananaw kung ano ang maaaring mangyari sa atin matapos tayong mamatay. Sinasabi nito ang karanasan ng isang tao na nagngangalang Ferdinand Kugler at kung papaano niya binayaran ang kaniyang mga kasalanan matapos niyang mamatay. Kahit hindi siya nagdusa sa lahat ng bagay na kaniyang ginawa ng siya ay nabubuhay pa, hindi niya natakasan ang kaparusahan ng kanyang mga gawain ng siya ay mamatay. Ang kuwento ay nagpapatunay sa kasabihan nga “Kung ano ang iyong itinanim ay siya mo ring aanihin.”

Ang pagbabasa ng ganitong mga istorya ay nagbibigay sa atin ng pagkakataon upang makapag-isip ng mga bagay-bagay. Tinutulungan tayo nito na maunawaan na dapat tayong maging mabuti sa ating kapwa tao kung ayaw nating pagdusahan ang magiging bunga ng ating mga gawain. Tinutulungan tayo nito na maunawaan ang mga posibleng maging bunga ng ating mga gawain bago natin isagawa ito. Sa kabila ng lahat, hindi lamang tayo magiging responsible sa ating mga ginagawa habang tayo ay nabubuhay, kundi sa atin man pagkamatay.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan

Basahin ang mga sumusunod na dula at suriin ang seleksyon ukol sa kung ano ang iyong naramdaman matapos basahin ito. Gamitin ang puwang sa iyong pagsusuri.

Ang Daigdig ay Isang Mansanas

Alberto S. Florentino

MGA TAUHAN

Mario
Gloria
Pablo

ORAS: Dapit-hapon

EKSENA: Isang pinagtagpi-tagping bahay sa likod ng isang bahagi ng Intramuros. Dalawang kahoy na kahon ang nasa magkabilang gilid ng pinto. Sa kabila ay isang punong acacia at sa ilalim nito ay isang kahoy na bangko.

Pumasok si Mario buhat sa kalye sa kaliwa. Siya ay nasa gulang na halos dulo ng ika-dalawampung taon, nakadamit ng wala sa ayos at ang kaniyang buhok ay parang hindi nagupitan ng ilang linggo. Ipinatong niya ang kaniyang baunan sa bangko, naupo, nag-alis ng sapatos at ipinatong ito sa tabi ng kanyang baunan.

GLORIA: *(tumawag mula sa loob)* Mario...(walang sumasagot)
Mario! Ikaw ba iyan?

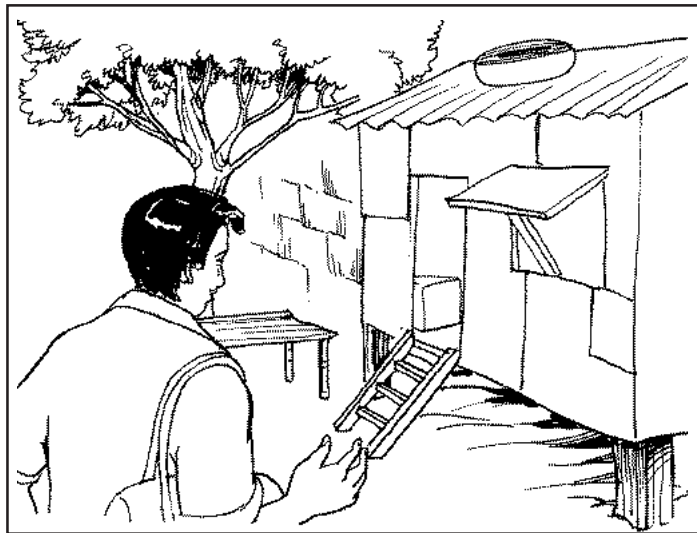
MARIO: Oo...

(Si Gloria, isang maliit na babae na kasing edad ni Mario, may mahabang buhok at payat na pangangatawan, ay lumabas na ang pinupunasan ang kamay sa kaniyang damit.)

GLORIA: Ako ay nagagalak at maaga kang nakauwi...

MARIO: Kamusta si Tita? *(hindi na siya naghintay ng sagot at pumasok na sa bahay)*

GLORIA: *(lumipat ng bangko)* Huwag mo siyang gisingin, Mario. Umiiyak siya maghapon. Napagod siya nang husto.

MARIO: *(muling lumabas, dumaan sa bangko at umupo sa dulo nito)*
Nakakakain ba siyang mabuti?

GLORIA: Ayaw niyang kumain kahit isang subo ng *lugaw*. Ngunit ibibili ko siya ng biskwit. Baka sakaling kainin niya ito. *(dumukot siya sa bulsa ng dibdib ni Mario)* Kukuha ako ng kaunting pera—

MARIO: *(tumayo, nainis)* Gloria! Hindi ka ba makapaghihintay kahit bahagya?

GLORIA: *(nagulat)* O, ano ang dahilan? Bakit bigla kang naging maramdamin?

MARIO: Sino ang hindi? Kinakausap kita tungkol sa bata, bigla mong hahalughugin ang aking bulsa! Sana mas maisip mo ang ating anak...

GLORIA: (*lumipat sa gitna*) Diyos ko! Hindi ba siya ang iniisip ko? Ano ba sa palagay mo kung bakit kailangan ko ng pera? upang bumili ng magandang damit? o manood ng sine?

MARIO: Ibaba mo ang boses mo. Magigising ang bata.

GLORIA: (*mababa ngunit matalim*) Ang kailangan ko lamang ay kaunting perang upang maipambili ng kaniyang pagkain! Wala siyang kinain maghapon! Yan ang dahilan kung bakit kita “inaabala.”

MARIO: (*nagsisisi*) Pasensiya ka na, Gloria...(hinawakan ang braso nito at tumalikod papalayo)

GLORIA: Ayos lang Mario...Ngayon...maaari bang makahingi na ng kaunting pera?

MARIO: (*humarap sa kanya*) Pera?...Wala ako...huwag ngayon...

GLORIA: Ngayon ay suweldo, Mario.

MARIO: Oo, pero—

GLORIA: Pero ano? Nasaan ang suweldo mo sa linggong ito?

MARIO: Wala ito sa akin.

GLORIA: Ano? Naghintay ako sa iyo maghapon, ngayon sasabihin mo—

MARIO: (*galit*)—wala ako! Wala!Anong gusto mong gawin ko...magnakaw?

GLORIA: Wala akong sinabing gumawa ka ng ganiyan. Ang ibig ko lang malaman ay kung ano ang ginawa mo sa iyong suweldo...

MARIO: (*naupo sa bangko*) Walang natira dito.

GLORIA: Anong nangyari?

MARIO: Napainom ako sa aking mga kaibigan. Bago ko malaman, nagastos ko na pala ang bawat sentimo nito.

GLORIA: (*tinitigan siya ng mabuti*) Mario... akala mo ba ay maloloko mo ako? Hindi ba kita nakitang uminom noon? Gumagapang pauwi na parang ahas at amoy alkohol na parang ospital? Hindi ka amoy o mukhang lasing?

MARIO: O sige...hindi ako uminom.

GLORIA: Ngunit ang suweldo mo... ano ang nangyari dito?

MARIO: Mas makabubuting hindi mo na lang malaman, Gloria.

GLORIA: Tingnan mo, Mario ...asawa mo ako. May karapatan ako sa kalahati ng anumang kinikita mo. Kung hindi ko makukuha ang bahagi ko, may karapatan pa rin akong malaman kung saan napunta ito kahit papaano!

MARIO: Gloria, mas magiging maginhawa kung hindi mo malalaman.

GLORIA: Kailangan kong malaman!

MARIO: O sige...(tumayo) Nagastos ko lahat sa ibang babae.

GLORIA: Ibang babae? Hindi ako naniniwala! Alam kong hindi mo gagawin ang ganoong bagay—

MARIO: Hindi ko alam na ganito pala kalaki ang pagtitiwala mo sa akin—

GLORIA: Hindi Mario! Ang ibig kong sabihin ay... hindi mo gagastusin ang lahat ng pera dahil alam mong kakailanganin ito ng iyong anak. Mahal na mahal mo siya para gawin iyon.

(Umupo si Mario at inilubog ang mukha sa kanyang mga kamay. *Lumapit si Gloria at hinawakan siya sa balikat.*)

GLORIA: Ano'ng problema, Mario?

MARIO: (*ibinaling ang mukha*) Wala, Gloria...wala.

GLORIA: (*umupo sakanyang tabi*) Alam kong may problema, Mario. Nararamdaman ko ito. Sabihin mo sa akin kung ano ito...

MARIO: (*tumitig sa lupa*) Gloria, nawalan ako ng trabaho.

GLORIA: (*tumayo, nagulat*) O, hindi!

MARIO: (*tuminingin paitaas sa kanya*) Totoo, Gloria.

GLORIA: Paano ang bayad mo sa para sa buong linggo?

MARIO: Nawalan ako ng trabaho noon pang isang lingo.

GLORIA: At hindi mo sinabi sa akin!

MARIO: Akala ko ay makakakuha ako...nang hindi ka mag-aalala.

GLORIA: Sa palagay mo ba ay makakakuha ka sa loob ng limang buwan? Ganoong katagal bago ka nakakuha...

MARIO: Hindi magtatagal at makakakuha ako ng iba.

GLORIA: Pero paano ka nawalan?

MARIO: (*tumayo at tumalikod*) Bakit kailangan pang pag-usapan natin ito? Hindi na maibabalik yun.

GLORIA: (*sa naghihirap na tinig*) Mario!

MARIO: (*lumingon muli*) Ano?

GLORIA: Ang makasalanan mo bang mga daliri ang magbigay na naman sa iyo ng problema?

MARIO: Teka, teka, Gloria! Huwag mo akong pagbintangan gaya nila!

GLORIA: Ano ang ibinibintang nila sa iyo?

MARIO: Iyong ibig mong sabihin. Pang-uumit, sabi nila.

GLORIA: Ano pa ba ang itatawag mo doon? Ano ba ayon sa kanila ang ninakaw mo?

MARIO: (*mababa*) Walang anuman iyon...talagang wala...

GLORIA: Ano ba yon?

MARIO: Iyon ay isang...mansanas.

GLORIA: Isang mansanas! Ang ibig mong sabihin—

MARIO: Isang mansanas! Hindi mo ba alam kung ano ang mansanas?

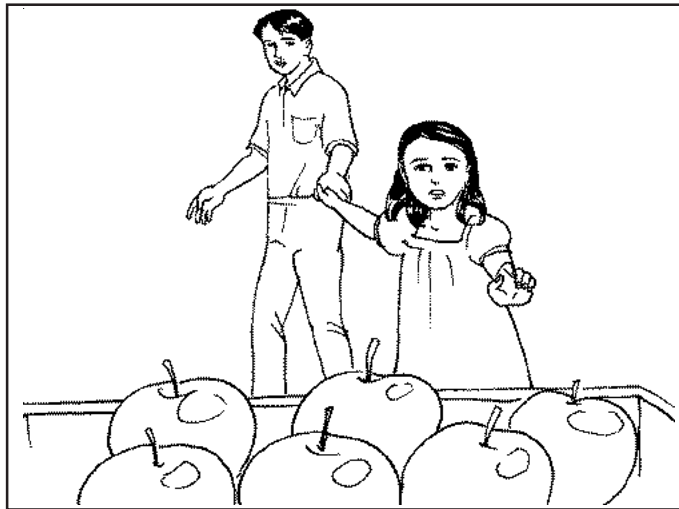
GLORIA: Ang ibig mong sabihin...kumuha ka ng isang mansanas?

MARIO: Oo... at nasipa ako dahil dito. Sa pagkuha ng isang mansanas, hindi isang dosena, hindi isang kahon.

GLORIA: Iyan ang napapala mo nang hindi muna nag-iisip bago gumawa ng isang bagay.

MARIO: (*naupo*) Kung nahulaan ko lang na magagawa nila iyon dahil lamang sa isang mansanas... na milyun-milyon naman ito. Dinadala naming sila sa bodega. Nakita kong gumulong ang isa mula sa sirang kahon. Ganito iyon kalaki. (*ipinakita*). Mukhang napakasarap. Namalayan ko na lamang na inilalagay ko na ito sa aking baunan.

GLORIA: Iyan ang hirap sa iyo. Pag naisip mo ang sarili mong sikmura, wala ka nang ibang naiisip.

MARIO: Hindi ko iniisip ang aking sarili!

GLORIA: Sino ang iniisip mo...ako? Sinabi ko ba sa iyo na mag-uwi ka ng mansanas? Hindi ako nasisiraan nang ganoon.

MARIO: Iniisip ko ang ating anak.

GLORIA: Si Tita? Bakit...humingi ba siya kailanman ng mansanas?

MARIO: Oo, humingi siya. Natatandaan mo ba noong araw na ipinasyal ko siya? Pag-uwi, dumaan kami sa isang tindahan na may tindang "Masarap" na mansanas at pitumpung sentimo ang isa. Gusto niya ng isang mansanas ngunit hindi ko siya naibili. Wala akong pitumpung sentimos... ang sama ng aking loob. Ibinili ko siya ng isa sa mga berdeng mansanas na itinitinda sa bangketa pero itinaapon niya ito. Sinabi niya na hindi ito "totoong" mansanas. At siya ay umiyak...Kaya't nang makita ko ang mansanas na iyon na gumulong galing sa kahon, naisip ko na magugustuhan ni Tita iyon.

GLORIA: Dapat ay sinubukan mong mag-uwi ng *pandesal* o bigas... at huwag iyong "Matatamis" na mansanas. Hindi tayo mayaman. Mabubuhay tayo kahit walang mansanas.

MARIO: Bakit? Ginawa ba ng Diyos ang mga puno ng mansanas upang makapamunga lamang para sa mga mayayaman? Kaya ko sinubukan iuwi ang mansanas para kay Tita. Nang dalhin natin siya sa mundong ito, para bang ipinangako natin ang lahat ng bagay na karapatan niyang angkinin sa buhay...

GLORIA: Kaya sa isa lamang mansanas, nawalan ka ng trabaho ng higit na kailangan mo—

- MARIO:** Walang kwenta sa akin kung mawalan man ako ng isang libong trabaho dahil sa isang mansanas para sa aking anak.
- GLORIA:** Nasaan ang mansanas na mas pinahalagahan mo nang husto? Nandiyan pa ba? (*umurong sa bangko at lumapit sa baunan*)
- MARIO:** Hindi, wala diyan. Itinago nila...bilang ebidensiya. (*umupo*)
- GLORIA:** Tingnan mo? Nawalan ka ng trabaho sa tangkang makapagtago ng isang mansanas at nawala rin ang mansanas na dahilan ng pagkawala mo ng iyong trabaho.
- GLORIA:** (*tumayo*) Mang-umit ng mansanas—napakaliit na dahilan upang sipain ang isang mahirap sa kaniyang trabaho. Dapat humingi ka sa kanila ng isa pang pagkakataon, Mario...
- (*Inalis ni Gloria ang sapatos at baunan. Naupo siya sa daanan at nanatili silang tahimik na panangdali*)
- MARIO:** Hindi nila gagawin iyon.

- GLORIA:** Bakit hindi?
- MARIO:** (*tumayo*) Hindi mo ba nakikita na hinihintay lang nila na ako ay magkamali. Gusto nila akong sipain ano pa man ang dahilan... para maipasok nila ang sarili nilang mga tao.
- GLORIA:** Dapat kang magreklamo—
- MARIO:** Halimbawang ginawa ko iyon? Ano ang gagawin nila? Hahalukayin nila ang aking mga talaan sa pulisya.
- GLORIA:** (*dumaan sa kanya*) Pero, Mario, matagal na iyon. Bakit pa nila hahalukayin ang bagay na iyon?

MARIO: Gagawin nila ang lahat upang mawala ako... (*hinawakan siya sa balikat*) Ngunit huwag kang mag-alala... makakakita ako ng ibang trabaho... Hindi naman ganoon kahirap maghanap ng trabaho ngayon. (*sa puntong ito ay umiwas siya ng tingin sa kanyang asawa*). Alam mo, isang linggo na akong naghahanap ng trabaho... at sa palagay ko ay nakakita na ako ng bagong trabaho.

GLORIA: Hayan ka na naman, nagsisinungaling.

MARIO: Maniwala ka...hindi ako nagsisinungaling ngayon.

GLORIA: (*dumaan sa gitna*) Palagi kang nagsisinungaling. Hindi ko alam kung kailan ka nagsasabi ng totoo.

MARIO: Ang totoo ay makikipagkita ako sa isang tao mamayang gabi na may kilalang kumpanya na nangangailangan ng bantay sa gabi.

GLORIA: (*hinawakan ang kanyang braso*) Hindi kaya pinaluluwag mo lamang ang aking kalooban, Mario?

MARIO: Hindi, Gloria...

GLORIA: Totoo?

MARIO: (*umiwas sa kanyang mga mata*) Totoo!(*umupo*)

GLORIA: (*napabuntung-hininga nang masaya, tumingin paitaas*) Alam kong hindi tayo papabayaang ng Diyos. Mananalangin ako ngayong gabi at hihingin sa kanya na makuha mo na ang trabaho...(tumingin kay Mario) Subalit, Mario... ang ibig bang sabihin noon ay lagi kang nasa labas kapag gabi?

MARIO: Ayos lang yun... Pwede naman akong matulog sa umaga.

GLORIA: (*parang pusang humilig sa kanya*) Ang ibig kong sabihin ay...magkakaiba wala ka sa tabi ko kung gabi. (*umalis sa tabi niya*) pero sa tingin ko ay masasanay din ako. (*dumaan papunta sa gitna at umikot*) Bakit hindi ka pa lumakad at makikipagkita sa taong ito? Wala ka namang gagawin ngayong gabi. Di mo ba alam na mas magaling kung maaga ka makikipagkita sa kanya?

MARIO: (*matapos ang buntung-hininga*) Oo... Sa palagay ko ay gagawin ko iyan. (*Dumaan si Gloria sa mga hakbang upang kunin ang kaniyang sapatos, sumunod si Mario*)

GLORIA: (*iniabot sa kanya ang sapatos*) Heto, Mario... isuot mo at lumakad ka na. Mananatili ako at maghihintay sa iyo.(*naupo sa mga hakbang at siya ay pinanood*)

MARIO: *(isinusuot ang sapatos)* Huwag, Gloria, huwag mo na akong hintayin. Baka ako ay gabihin.

GLORIA: Sige...pero ako ay nagdududa kung makakatulog hangga't hindi ka dumarating.

(Lumapit si Gloria sa kanya pagkatapos at sinubukan yakapin, ngunit itinulak siya nito ng papalayo. Panandaliang nalilito, umupo sa mga yapak. Umupo si Gloria sa kanyang tabi at nilaro ang kanyang mga kamay.)

GLORIA: Nagkamali ang inay. Alam mo, bago tayo magpakasal, sinasabi niya sa akin: "Gloria, isang malaking pagkakamali ang magagawa mo sa iyong buhay kapag pinakasalan mo ang walang kuwentang hampas-lupang tao na iyan! Hindi mo na maitutuwid pa ng husto tulad ng isang alambre sa iyong mga kamay." Sana ay buhay pa siya ngayon. Makikita niya kung gaano ka na nagbago—

(May nakita siya sa likod ng mga puno: si Pablo. Matagal na silang pinagmamasdan nito. Mas matanda siya kay Mario mabalasik ang itsura ngunit maayos manamit.)

PABLO: *(nakatutuya)* Hmmm... napakaromantiko!

MARIO: *(tumayo)* Pablo!

(Biglang nalito, biglang di-mapakali si Mario. Nandoon ang di-komportableng katahimikan habang si Gloria ay tumayo at lumakad sa gitna, ang kanyang mga mata ay nasusunog sa galit. Nagsindi ng sigarilyo si Pablo, hindi inaalis ang kanyang mga mata kay Gloria.)

PABLO: Hindi ka ba nagagalak na makita ako? *(inilagay ang paa sa bangko)*

GLORIA: *(galit)* Ano ang ginagawa mo dito? Ano ang kailangan mo?

PABLO: Teka ...ganyan ka ba tumanggap ng kaibigan na dumadalaw?

GLORIA: Hindi naming kailangan ang dalaw mo!

PABLO: Hindi ka pa rin nagbabago, Gloria... kahit konti.

GLORIA: Ikaw man, nakikita ko!

PABLO: Ikaw pa rin ang babaeng sumumpa sa akin sa impiyerno dahil sa kaibigan ko si Mario...bago pa man kayo magkakilala. Hindi nagawa ng panahon na ikaw ay maging mabait sa akin. Galit ka pa rin sa akin, hindi ba?

GLORIA: Oo, at hindi hihinto ang inis ko sa iyo...hangga't hindi ka lumalayo sa aming buhay.

PABLO: Hindi ba ako lumalayo sa iyo?

GLORIA: At bakit ka nandito?

PABLO: Diyos ko! Hindi ba ako maaaring pumunta dito upang makita ka ngayon at noon...? upang makita kung ang buhay ay mas mabuti na sa iyo? Kamusta naman?

GLORIA: (*nanunuya*) Mabuti naman ...hanggang sa nagpakita ka!

PABLO: Ang anak mong babae...ganoon siya kataas ng huli ko siyang makita...Kamusta na siya?

GLORIA: (*maigsi*) Mabuti naman siya!

PABLO: Ha... at akala ko ay may sakit siya...

GLORIA: (*nagdududa*) Paano mo nalaman? (*kay Mario*) Sinabi mo ba sa kanya?

MARIO: (*patigil-tigil*) Ako... hindi...paano ko...? Hindi ko siya nakikita ng mahabang panahon...(umupo) hanggang ngayon lamang, siyempre.

PABLO: Ano ang kanyang sakit?

GLORIA: (*mabilis*) Hindi namin alam!

PABLO: Hindi mo ba naisip na dalhin siya sa doktor? (*ibinaba ang paa at dinukot ang pitaka*) Hetong pahihiramin kita ng ilang piso. Maaaring makatulong ito sa anak mong babae upang gumaling.

GLORIA: (*nanunuya*) Kailangan nga naming...pero hindi, salamat!

PABLO: Bakit hindi mo ito tanggapin?

GLORIA: Ang pagbabayad nito ay nangangahulugan na makikita ko muli ang iyong mukha.

PABLO: Kung gayon, kung naiinis kang makita ang aking mukha, hindi mo na kailangang bayaran. Tanggapin mo bilang regalo.

GLORIA: Lalong dapat ko iyang tanggihan!

PABLO: Kung gayon, kung ganoon ang nais mo...*(umupo at nilaro ang pitaka)*

GLORIA: Huminto na si Mario na dumepende sa iyo... simula ng araw na kinuha ko siya sa iyong pagkakahawak!

PABLO: Hindi pa ba ikaw nalilinawan na isa iyong pagkakamali—ang kunin siya sa aking pagkakahawak?

GLORIA: Wala akong pinasisisihan.

PABLO: Paano si Mario? Hindi rin ba siya nagsisisi?

GLORIA: Wala siyang pinagsisisihan.

PABLO: Paano ka nakakasigurado? Nang siya at ako ay magkaibigan pwede kaming pumunta sa mga pangunahing klase, at *air-conditioned* na mga sinehan tuwing makalawang araw. Ipupusta ko ang lahat ng pera ko ngayon *(iwinawasiwas ang kanyang pitaka)* na hindi pa siya nakakapunta sa ganoon kahit minsan simula ng ‘ihiwalay” mo siya sa akin. At iyon at may apat na taon ng nakakalipas.

GLORIA: Ang isang tao ay walang gaanong maaasahan sa totoong pera... at hindi kami umaasa.

PABLO: *(tumayo at naglakad)* Ano ang totoong pera? Mas maganda ba itong tignan kaysa sa hindi totoong pera? Mas marami ba itong nabibili? O karangan? Ano ba yan? ganyang pananamit? Manatili sa kuwebang tinatawag mong bahay? Iyan ba ang tawag mo sa napakagandang katotohanan?

MARIO: *(tumayo)* Pablo...

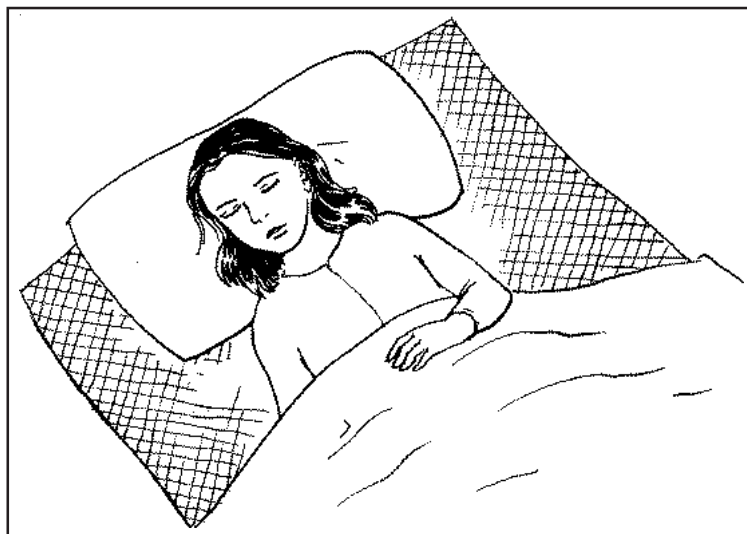
PABLO: *(pakutya)* Tignan mo ang nangyari sa anak mo ng babae. Iyan ang ginawa ng tinatawag mong katotohanan. At paano siya tutulungan ng pagiging totoo sa ngayon? Wala siyang sakit at hindi niya kailangan ang gamot. Alam mo na. Alam na alam mo naman kung ano ang kailangan niya; masarap na pagkain! Siya ay kulang sa sustansiya, hindi ba?

MARIO: Pablo!

GLORIA: Alam ko na ikaw ay bumalik upang siya ay hikayatin muli na bumalik sa pagsisinungaling na gawain. Hindi na siya makikinig sa iyo ngayon! Malayo na ang aming narating at kaya naming mamuhay ng hindi nangangailangan ng iyong tulong!

PABLO: (*nakatutuya*) Tinatawag mo itong pamumuhay? Ito, Gloria, ito ang tinatawag na namamatay...unti-unting namamatay...minu-minuto...(tumawa)

MARIO: (*dinaanang niya at niyugyog*) Pablo, tigilan mo na! (*huminto si Pablo*). Hindi ka na sana dumating pa...

PABLO: (*kinabig siya*) Napagod na akong kahihintay sa iyo!

GLORIA: Kayo pala ay nakikita! Sa aking palagay!

PABLO: Nagpunta siya sa bahay kahapon—

MARIO: Pablo, huwag—

PABLO: (*di pinansin si Mario*)—ang sabi niya ay babalik siya ngayong hapon. Ngunit hindi siya nagpakita. Ako'y nagpunta dito dahil sa aking palagay, siya ay nakokonsiyensiya.

MARIO: Pablo, sinabi ko na sa iyo na hindi niya ito dapat malaman!

PABLO: Ayos lang Mario... mas mabuti na sabihin mo sa kanya ang lahat. Malalaman niya rin naman sa kalaunan. Sabihin mo sa kanya ang sinabi mo sa akin: na hindi ka na naniniwala sa paraan na nais niya kayong mabuhay. Sabihin mo. (*tumalikod si Mario sa kanila*)

GLORIA: (*dumaan kay Mario*) Mario! Ito ba ang ibig mong sabihin sa bagong trabaho? Pero, Mario... nangako ka sa akin na tapos ka na sa kanya. Sinabi mo na ikaw ay magiging matuwid... at hindi na babalik pa sa ganoong klase ng buhay.

MARIO: (*umikot at hinawakan ang kanyang bisig*) Gloria....ikaw... ikaw...subukan mo...Sinubukan ko na nang mahaba at mahirap...ngunit hindi ko mabuhat papalabas ang klase ng buhay nating ito...

GLORIA: (*dumaan sa gitna at sumigaw kay Pablo*) Ikaw ang dapat sisihin dito, ikaw na anak ng demonyo! Pupunta ka sa kanya kapag alam mo na siya ay nasa ibaba—

PABLO: Siya ang naunang nagpunta sa akin!

GLORIA: —kapag alam mo na sasabit siya sa anumang bagay at gagawin ang lahat! Kahit na bumalik siya sa buhay na kanyang kinasusuklanan! (*dumaan sa kanya at siya ay sinuntok*) Umalis ka sa aming paningin! Alis!

PABLO: (*madaling sinangga ang kanyang kamao*) Sige, sige... Aalis ako...kapag handa na si Mario na sumama sa akin.

GLORIA: Hindi siya sasama sa iyo! (*dumaan sa gitna*)

PABLO: Ganoon ba? Bakit hindi mo siya tanungin? (*naupo sa bangko, nakangisi*)

GLORIA: (*sumigaw*) Sinabi kong hindi siya aalis!

PABLO: (*tinuro si Mario*) Sige na...tanungin mo siya.

GLORIA: (*lumingon kay Mario*) Hindi ka sasama sa kanya, di ba, Mario? Sabihin mo sa magnanakaw na iyan na hindi ka sasama sa kanya saan man! Sabihin mo sa kanya na umalis na at huwag ng babalik pa! Sabihin mo na umalis na siya...pakiusap, Mario, pakiusap...

MARIO: (*hinawakan siya sa bisig*) Gloria...Ako...

GLORIA: Mario...Alam kong kinausap ka niya at sinubukan na namang lasunin ang iyong utak... ngunit huwag kang sasama sa kanya. Ito pa rin ang mas mainam na buhay. Kung hindi maganda ang mga pangyayari sa ngayon, dapat mong malaman na hindi tayo papabayaang ng Diyos sa ibaba. Sinusubukan niya lamang tayo.

MARIO: (*hinawakan siya*) Gloria... Ako...

GLORIA: (*nagpumiglas sa kanya*) Sasama ka! Nakikita ko na gusto mong sumama sa kanya! Ohhh (*umiyak*) iiwanan mo na naman ako dito: mag-aalala kung ikaw ay...mababaril sa ulo o dadalhin sa bilangguan!

PABLO: (*sa likod ng puno*) Huwag kang mag-alala sa kanya, Gloria... Siya ay ligtas sa akin. Hindi siya mapupunta sa kahit saan na malapit sa kulungan. Mayroon akong kuneksiyon—

GLORIA: (*nagmamadaling lumapit sa kanya at kinalmot siya sa mukha*) Hayup ka! Ikaw—lumabas ka!

MARIO: (*hinila siya papalayo*) Manatili ka dito, Pablo. Nandiyan na ako sumandali. (*inalalayan siya sa mga yapak*)

(Inayos ni Pablo ang kanyang mga damit, nanunumpa)

MARIO: (*matatag*) Gloria... Sasama ako sa kanya.

GLORIA: Huwag, Mario, huwag...

MARIO: Hindi mo na ako mapipigil nagayon. Napag-isipan ko na ito noon pang isang linggo.

GLORIA: Mario... (*nagmamadaling humawak sa kanya*)

MARIO: (*niluwagan ang kaniyang paghawak*) Alagaan mong mabuti ang iyong sarili at ang ating anak... at pangangalagaan ko rin ang aking sarili... Huwag mo na akong hintayin.

(Lumakad si Mario papalayo sa kanila. Nakatitig na mukhang tanga si Gloria sa kanila at sumigaw)

GLORIA: Mario!!!

(Tinakpan niya ang kanyang mukha ng kanyang damit at dito siya nag-iiyak. Ang anak na babae, sa loob, ay sumali sa kanya sa pag-iyak habang nalalaglag ang kurtina.)

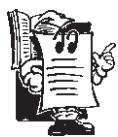
Paghambingin ang iyong mga sinulat sa mga halimbawang pagsusuri na nasa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 63. Gaano kahusay ang iyong ginawa?

Tandaan Natin

- ◆ Palaging maging totoo at tapat kung magpapahayag ng iyong mga ideya at damdamin. Dapat mo din gamitin ang mga angkop na salita kapag ginagawa ito upang hindi magkaroon ng di-pagkakaintindihan o kaguluhan.

Ito ang katapusan ng modyul! Maligayang pagbati sa pagtatapos nito. Nagustuhan mo ba? May mga natutuhan ka ba na maaari mong magamit mula dito? Ang buod ng mga pangunahing puntos ay ibinigay sa ibaba upang matulungan kang matandaan sila nang mabuti.

Ibuod Natin

Ang modyul na ito ay nagsasabi na:

- ◆ Ang bawat tauhan sa isang kuwento ay kakaiba. Mayroon silang iba't ibang ideya at pakiramdam. Pinahahayag nila ito sa mga paraan na kakaiba sa bawat isa.
- ◆ Laging maging totoo at tapat kapag nagpapahayag ng iyong ideya at damdamin. Dapat mo rin gamitin ang mga angkop na salita kapag ginagawa upang hindi magkaroon ng di-pagkakaintindihan o kaguluhan.

Anu-ano ang mga Natutuhan Mo?

Basahin ang dalawang kuwento at paghambingin ang mga pangunahing tauhan sa kanila sa isa't-isa. Isulat ang iyong reaksiyon sa bawat kuwento pagkatapos. Gamitin ang mga puwang na ibinigay.

Snow White

Minsan ay may isang hari at reyna na nakatira sa isang magarang kastilyo sa isang burol, sa isang napakalayong kaharian. Isang araw, lubusang kasiyahan ang dinala sa kastilyo sa pagsilang ng isang magandang sanggol na babae. Ngunit malungkot din ang araw na iyon dahil namatay ang reyna sa pagsisilang ng sanggol. Ang hari ay naghele sa kanyang anak na babae sa kanyang bisig. Ang kanyang balat ay simputi ng isnow, ang kanyang labi ay simpula ng rubi at ang kanyang buhok ay sing-itim ng kahoy na eboni. “Ikaw ay gaya ng inaasahan ng iyong ina,” ang sabi ng hari.

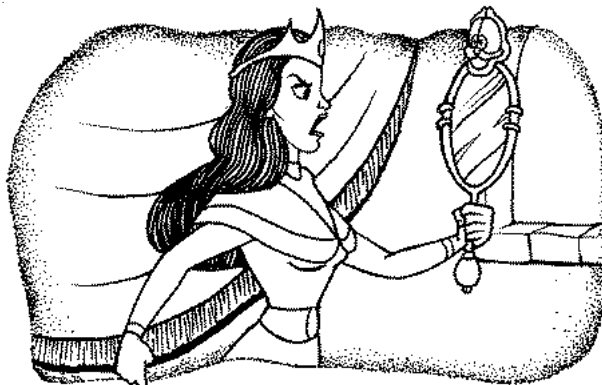
“Tatawagin kitang Snow White.”

Lumipas ang ilang taon at ang anak na babae ng hari ay lumaki na madalas siyang masayang naglalaro sa hardin kasama ang kanyang matalik na kaibigan, ang prinsipe. Ngunit ngayon, mayroon ng bagong reyna ang kastilyo, isang maganda ngunit masamang reyna: ang pangalawang ina ni Snow White. Isa lamang ang ninanais ng masamang reyna—ang maging pinakamagandang babae sa buong lupain. Araw-araw siyang tumitingin sa kanyang mahiwagang salamin at itinatanong, “Mahiwagang salamin sa aking kamay, sino ang pinakamaganda sa buong lupain?”

Ang salamin ay ngumiti at sinigurado siya, “Sa lupaing ito at kung saan man, walang sinuman, aking reyna, ang maihahambing sa iyo.”

Sa paglipas ng bawat araw, ang batang si Snow White ay lumalaki ng paganda nang paganda, hanggang isang araw tinanong muli ng reyna ang kanyang salamin kung ano ang pangalan ng pinakamaganda sa buong lupain. Sa oras na ito, kinakabahang napalunok ang salamin at sinabing, “Ikaw ay maganda talaga at ito ay totoo, ngunit si Snow White ang mas higit na maganda sa iyo!”

Ang salbaheng reyna ay sumabog sa galit at ibinato ang salamin sa silid tulugan.

Habang ang prinsipeng ay nagplano kung saan dadalhin si Snow White upang maitakas sa kanyang malupit na madrasta, ang reyna ay gumagawa ng isang maitim na balak sa kanyang sarili. Tinawag niya ang isang mangangaso.

“Dapat mong dalhin si Snow White sa malayo sa madilim na kagubatan,” ang sabi niya, “at doon mo siya dapat patayin!”

Tumanggi ang mangangaso ngunit binalaan siya ng reyna na, “mamatay si Snow White o ikaw!”

Yumuko nang malungkot ang mangangaso at sumagot, “Ang inyong kahilingan ay masusunod.”

Sa kasunod na araw, sinundan ni Snow White ang mangangaso sa kagubatan. Nang sila ay huminto upang magpahinga, tinanong niya ito, “Bakit mo ako dinala dito?”

Ang mangangaso ay bigla na lamang tumayo ng matuwid at nagpahayag, “Dapat kang mamatay, Snow White, sa utos ng reyna.

Di makahinga sa takot si Snow White nang malaman niya ang kapalaran sa mangangaso, nakikita nitong siya ay takot na takot, lumuhod siya at umiyak,”Hindi ko makakayanang saktan ka. Kailangan mong umalis, Snow White, sa malayongng kagubatan... at huwag nang babalik!”

Ang takot na takot na si Snow White ay nagtatakbo sa madilim na kagubatan, sa mga patay na puno at mga umaalulong na mga hayop, at malayo sa kaniyang tahanan. Siya ay tumakbo nang tumakbo kahit hindi niya alam kung saan siya pupunta. Nang biglang isang sanga ang biglang sumabit sa kanyang damit at siya ay bumagsak sa dumihan. Nagsimula siyang umiyak, “Maari ba akong tulungan ng kahit sino!”

Nang tumingin siya paitaas nakita kiya sa di kalayuan ang isang kaakit-akit at marikit na kubo na nababalutan ng mga bulaklak at mga baging.

Dahan-dahan na pumunta si Snow White sa kubo at kumatok sa pintuan ngunit walang sumasagot. Sinubukan ang kandado nang malaman itong bukas, siya ay pumasok. Sa loob, ang mga damit ay nagkalat sa buong paligid, mga kahoy na panggatong ang sahig at mga pinagkainan na patong-patong sa mesa.

“Dahil sa ang kubo ay nasa teribleng magulo,” sa kanyang isip, “walang maaaring manirahan dito. Maglilinis ako at at pagkatapos ay magpapahinga ng sandali.”

Kinalaunan, pitong maliliit na duwende, lahat ay may pangalang Joe, ay bumalik sa kanilang tahanan kubo matapos ang buong araw na pagtatrabaho. Sinubukan nilang buksan ang pintuan at masorpresa ng malaman na ito ay naka-kandado. Dahil wala sa kanila ang may dala ng kanilang susi, sinugod nila ang pintuan ng ubod lakas, at sila ay tumilapon ng patong-patong at isang kumpol. Nang nasa loob na ng kubo, nakita nila ang isang maayos na kubo.

“Pumasok tayo sa maling bahay,” ang sagot ng isang duwende.

“Hindi,” isa pang duwende ang ang nanigurado sa kanya, “ito ang tamng lugar, heto ang aking salakot.”

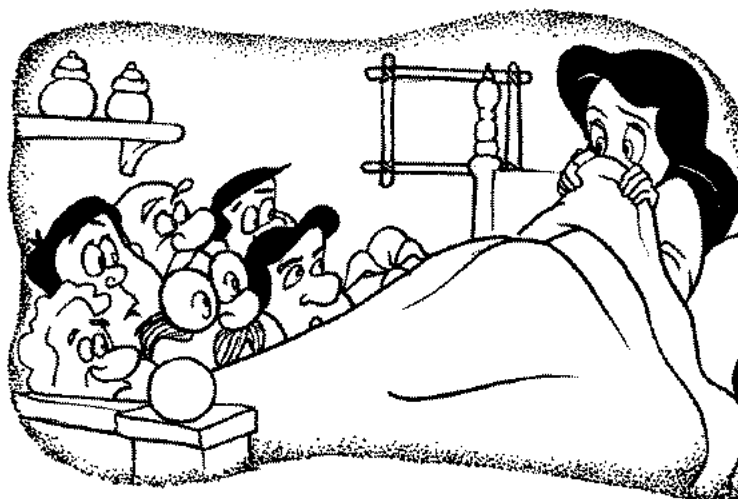
Silang lahat ay pumasok nang maingat sa kanilang silid-tulugan at natagpuan ang isang magandang babae na natutulog sa kanilang kama!

Nang si Snow White ay nagising at siya ay nagulat ng makita ang pitong maliliit na tao na nakatitig sa kanya nang may pag-iingat. Sa una ay natakot ang mga duwende sa kanya.

“Sino ka?” ang nanginginig na tanong ng isa.

“Bakit ka naririto?” tanong naman ng isa pa.

“Ang pangalan ko ay Snow White. Ako ay nagmula sa isang malayong kastilyo at kung saan ay may isang salbaheng reyna na nais akong ipapatay.”

Nang marinig ng mga duwende ang kanyang kuwento, hindi na sila natakot datapwa't inanyayahan pa siya ng mga ito na manatili muna sa kanila, nangako na gagawa ng isang kama na para lamang sa kanya. Nang malaman ni Snow White na ang pangalan ng lahat ng duwende ay Joe, siya ay natawa. "Iyan ay madaling matandaan!"

Samantala sa kastilyo, ang salbaheng reyna ay ngumiti at itinaas ang kanyang salamin.

"Ngayong patay na si Snow White, siguradong ako na ang pinakamaganda sa kanilang lahat."

Ngunit nang magsalita ang salamin, nalaman niya ang katotohanan: Buhay pa si Snow White at siya pa rin ang pinakamagandang babae sa buong lupain. Ang reyna na nasusunog sa selos ay alam na dapat na niyang tapusin si Snow White.

"Magtutungo ako at magbabalat-kayo upang hindi niya ako pagdudahan."

Gamit ang isang mahikang baton, ang reyna ay nagbago ng anyo sa isang matandang payat at may matulis na baba.

"Sa aking mukhang basahan na damit at mga nagniningning na alay, siya ay kumakanta, " mga bagay na hihimok kay Snow White upang bilhin, at pagkatapos ay siya ay siguradong mamamatay!"

Pagkatapos, sa isang bumubulang kawan, ang isang bulok na mansanas ay ginawa niyang isang mansanas na makintab, mapula, malinamnam... at nakalalason!"

Habang ang prinsipal ay naghahanap sa kanya sa malayo at malawak na lupain, si Snow White ay nanatiling nakatira sa kubo ng mga duwende. Tinutulungan niya ang mga ito at siya rin ay tinutulungan nila. Nang sila ay umalis upang magtrabaho isang araw, binalaan nila siya, "Huwag mong bubuksan ang pintuan sa sinumang estranghero."

Lingid sa kanilang kaalaman na ang salbaheng reyna, na nagbalat-kayo ng isang gusgusin, ay nagmamasid sa mga halaman at naghihintay lamang sa kanilang pag-alis. Nang sila ay umalis, siya ay nagtungo at kumatok sa pintuan.

Nagmamadaling binuksan ni Snow White ang pintuan sa pag-aakala na ito ay isa sa mga duwende ngunit kanyang natagpuan ay isang matandang gusgusin sa labas na may dalang basket at may nakapanunuyang ngiti.

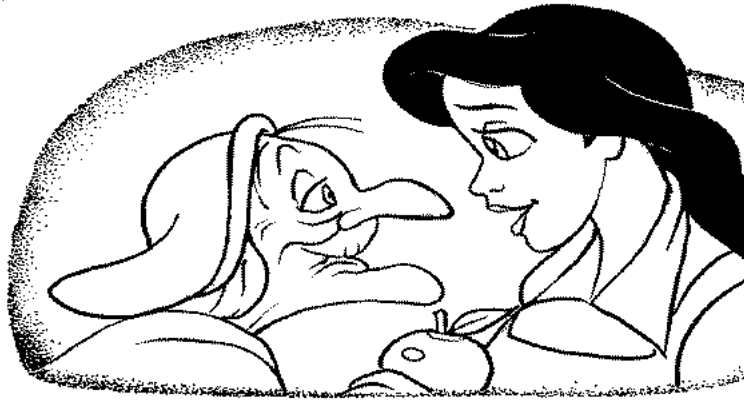
"Magandang umaga sa iyo, matamis na batang babae," ang sabi ng matanda, "Nais mo bang bumili ng ilang prutas mula sa isang mahirap at matandang babae?"

"Hindi ako magpapapasok ng sinuman sa loob ng kubo," sagot ni Snow White, "pero hindi ka mukhang mapanganib."

“Isang pilay na matandang babae? Mapanganib? ang tawa ng matanda.

“Sa aking palagay ay hindi,” sang-ayon ni Snow White. “Wala akong anumang pera, ngunit lumabas ka diyan sa lamig at igagawa kita ng mainit na tsaa.”

“Salamat,” kanyang sagot.

Matapos silang uminom ng tsaa, inilagay ng matandang babae ang may lason na mansanas sa kamay ni Snow White. “Isa kang napakabuting bata,” ang kanyang sinabi. “Tanggapin mo ang magagandang pulang mansanas na ito bilang isang regalo—sa pagtulong na mapainit ang mga buto ng isang pagod na matandang babae.”

Ngumiti si Snow White at malugod na tinanggap ang mansanas ngunit pagkatapos niya itong kagatin, siya ay nawalan ng malay at bumagsak sa sahig.

Nang makabalik ang mga duwende sa kanilang tahanan, nakita nila ang walang buhay na katawan ni Snow White na nakahandusay sa sahig ng silid-kainan. Sinubukan nila ang kanilang magagawa upang ibalik siya sa kanyang ulirat ngunit wala silang magawa upang maibalik pa ito.

“Maaaring ang salbaheng reyna,” sabi ng isang duwende.

“Hindi natin siya dapat iniwan ng mag-isa,” ang dagdag pa ng isang nalulungkot.

Ang mga duwende ay nag-iiyak sa awa at inilagay si Snow White sa isang salaming ataol at binuhat siya sa tuktok ng bundok at pinalibutan ng mga bulaklak at bawat isa ay nagpapalit-palit ng pagbabantay sa kanya.

Hanggang isang araw, ang prinsipe ay dumating ng nakakabayo, at nakita ang magandang si Snow White na nakahimlay sa isang ataol na salamin, at nagdumaling tumabi sa kanya.

“Ano ang nangyari sa kanya?” kanyang tanong.

“Siya ay patay na,” ang sagot ng duwendeng nagbabantay dito.

“Hindi, hindi ito totoo!” ang iyak ng prinsipe habang yakap siya nang mahigpit... at matapos ito, isang hininga ang nanumbalik sa katawan ni Snow White, at ang malarosas na kulay ay nagbalik sa kanyang pisngi! Unti-unti niyang binuksan ang kanyang mga mata at tiningnan ang prinsipe na sinuklian ng ngiti sa kanya ng may taos-pusong tuwa. Ang mga balita tungkol sa pagbabalik ni Snow White ay nakarating sa iba pang mga duwende at sila ay sumayaw ng may kagalakan paikot sa kanya at sa kanyang prinsipe.

Di kalaunan, nang sabihin ng mahikong salamin sa reyna na si Snow White pa rin ang pinakamaganda sa buong lupain, laong nag-alab ang galit nito at sumumpa na tatapusin na niya ang pagpatay kay Snow White. Ngunit ngayon ay ay ninakaw ng mga duwende ang kanyang mahikong baston at ginawa siyang isang estatwa—matigas na sa habang panahon. At si Snow White at ang prinsipe na naging malaya sa kalupitan ng salbaheng reyna ay nagpakasal sa kastilyo at namuhay ng maligaya simula noon.

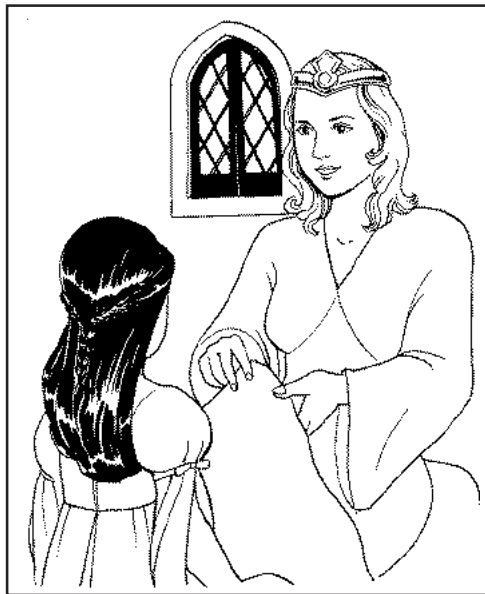
Isulat ang iyong pagsusuri sa kuwento na iyong nabasa sa ibaba.

Yelo, Salamin, Mansanas

Neil Gaiman

Hindi ko malaman kung anong klase ng bagay siya. Wala kahit isa sa amin. Pinatay niya ang kaniyang ina ng siya ay isinilang ngunit iyon ay hindi sapat na sabihin.

Ang tawag nila sa akin ay matalino, dahil ako lamang ang nakakita sa mga piraso ng kung ano ang mangyayari sa aking salamin. Kung ako ay matalino, hindi ko na sana sinubukang baguhin ang nakita ko. Kung ako ay matalino, magpapakamatay na lang ako bago man lamang kami nagkakilala at bago din ako umibig sa kanya.

Ang kanyang anak na babae ay nag-iisang anak: hindi lalagpas sa limang taong gulang ng ako ay magtungo sa palasyo. Isang larawan ng kanyang yumaong ina ang nakasabit sa tore ng silid ng prinsesa: isang matangkad na babae, ang buhok ay kulay nang madilim na kahoy, ang mata ay kayumanggi. Malaki ang pagkakaiba ng kanyang anyo s kanyang maputlang anak na babae.

Isang gabi, ilang buwan matapos akong dalhin sa palasyo, pumasok siya sa aking silid. Siya ay anim na taong gulang. Ako ay nananahi sa pamamagitan ng ilaw na lampara, kinukusot ang aking mga mata dahil sa usok na nagmumula sa ilaw ng lampara. Nang ako ay lumingon, nandoon siya.

“Prinsesa?”

Wala siyang sinabi. Ang kanyang mga mata ay itim gaya ng uling, kasingitim ng kanyang buhok; ang kanyang labi ay mas pula pa sa dugo. Tumingin siya sa akin at ngumiti. Ang kanyang mga ngipin ay mukhang matatalas kahit sa liwanag lamang ng lampara.

“Ano ang iyong ginagawa sa labas ng iyong kuwarto?”

“Ako ay nagugutom,” ang kanyang sambit gaya ng isang bata.

Taglamig noon na kung saan ang mga sariwang pagkain ay hindi makukuha; ngunit mayroon akong isang bugkos ng mansanas, tuyo at nakasabit sa dingding ng aking silid at ako ay pumitas ng isa at ibinigay sa kanya.

“Heto.”

“Kinuha niya ang tuyong mansanas sa akin at sinimulang nguyain sa pamamagitan ng kanyang matatalas at dilaw na mga ngipin.

“Masarap ba?”

Siya ay tumango. Ako ay laging natatakot sa munting prinsesa ngunit sa sandaling ay nakapaginit ako para sa kanya sa pamamagitan ng aking mga daliri, hinaplos ko ng marahan ang kaniyang pisngi. Tumingin siya sa akin at ngumiti—bihira iyon—pagkatapos ay kinagat niya ng kanyang ngipin sa dulo ng aking hinlalaki at ito ay nagdugo.

Napakilos ako sa sakit at sa sorpresa ngunit tumingin siya sa akin at naramdaman kong manahimik.

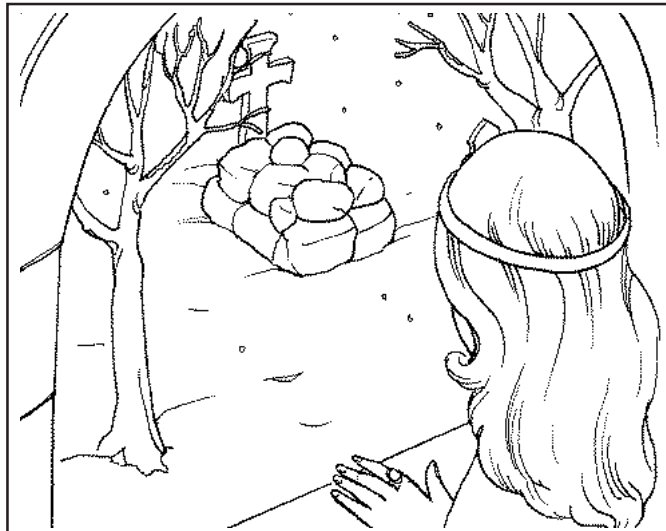
Ang munting prinsesa ay isinubo ang kanyang bibig sa aking kamay at dinilaan at isinubo at uminom. Nang siya ay makatapos, umalis na siya sa aking silid. Sa aking paningin ang sugat na dulot ng gawa niya ay nagsimula ng sumara, maglangib at maghilom. Sa sumunod na araw, ito ay isang matandang pilat: Maaari kong hiwain ang aking kamay ng isang kutsilyo sa aking pagkabata.

Ako ay napatigas niya, inangkin at sinaklaw niya. Iyon ang aking ikinatakot higit pa sa dugo na pinagkainan niya. Matapos ang gabing iyon, kinandado ko ang pintuan ng aking silid sa madaling-araw, hinarangan ito ng matigas na kahoy at nagpalagay din ako ng mga bakal sa magbababakal na inilalagay niya sa aking bintana.

Di nagtagal, ang aking asawa ay naging anino ng isang tao na aking nakilala at inibig sa tulay. Ang kaniyang buto ay nagpakita, asul at puti, sa loob ng kanyang balat. Kasama niya ako ng siya ay mamatay: ang kaniyang mga kamay ay nanlalamig tulad ng bato, ang kanyang magatas na asul na mata, ang kaniyang buhok at bigote ay kumupas at nawalan ng kinang at lupaypay. Namatay siya ng payat, ang kaniyang balat ay may mga galos at maraming maliliit na pilat mula ulo hanggang paa.

Ang timbang niya ay halos wala na. Ang lupa ay nanigas sa lamig, at ni hindi kami makapaghukay ng libingan para sa kanya, kaya't ibinaon naming siya sa ilalim ng mga bato upang magunita na lamang, dahil iyon ang natitira upang protektahan siya laban sa mga hayop at mga ibon.

Kaya ako naging reyna.

Kung ito ay ngayon, hihiwain ko ang kanyang puso, totoo. Ngunit, gusto ko na putulin ang kaniyang ulo, balik at binti rin. At pagkatapos ay manonood ako, sa lasa sa bayan, habang ang berdugo ay pina-iinitan ang mga pagpapaapoy, hindi kumukurap ang orasan habang inilalagay niya ang bawat bahagi nito sa apoy. Nais ko magkaroon ng mga nagpapalaso na nakapaligid sa buong plasa sa bayan, na titirahin ng anumang ibon o hayop nalalapit sa apoy, ano mang uwak, aso o daga. At hindi ko ipipikit ang aking mga mata hangga't ang prinsesa ay maging abo, at ang malumanay na hangin ay magkakalat sa kanya na parang yelo.

Hindi ko ito ginawa at nagbayad sa aking pagkakamali.

Sinabi nila na ako raw ay isang naloloko; na hindi iyon ang kanyang puso. Na iyon ay puso ng isang hayop—isang usa, o di kaya isang baboy damo. Ngunit sila ay mali.

At sabi ng ilan ngunit ito ay kanyang kasinungalingan, hindi akin na ako ay bigyan ng kanyang puso, at ito ay aking kinain. Natandaan ko ang mga bagay na aking nakita.

Hindi ako sumama sa kanila. Kinuha nila siya sa araw, habang siya ay natutulog, at nasa kanyang kahinaan. Dinala siya sa puso ng kagubatan, at doon binuksan ang kanyang pang-itaas, at hiniwa ang kanyang puso, at iniwan siya para mamatay.

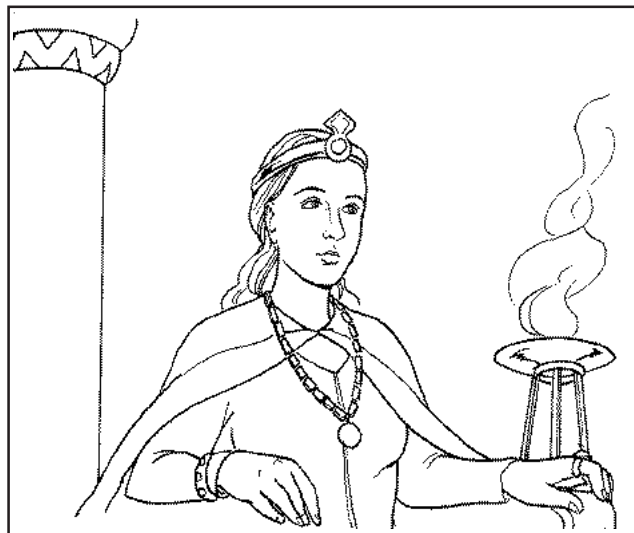
Dinala nila sa akin ang kanyang puso. Alam ko na iyon ay kanya—walang puso ng baboy o usa ang patuloy na tumitibok at pulso matapos itong hiwain, gaya ng ginawa sa kanya.

Dinala ko iyon sa aking silid.

Hindi ko iyon kinain: Isinabit ko iyon sa kisame ng aking kama, inilagay sa matibay na pisi at tinalian ng rowan, kahel na pula gaya ng dibdib ng ibong robin: na may bombilyang puno ng bawang.

Sa labas ay bumabagsak ang mga yelo, natatakpan ang mga yapak ng aking mga mangangaso, tinatakpan ang kainyang balingkinitang katawan sa kagubatan na kung saan ito ay nakahimlay.

Ang mga taon ay unti-unting dumadaan, at ang aking mga tao ay nagsasabi na ako ay nanakop ng may batas ng katalinuhan. Ang kanyang puso ay nakasabit pa rin sa itaas ng aking kama, tumitibok pa rin nang mahinay sa gabi. Kung mayroong sinuman ang nagluluksa sa kaniya, Wala akong nakitang ebidensiya: siya ay isang bagay na nakakatakot noon, at sila ay nagagalak na tinapos ko na siya.

Limang tagsibol na pagdiriwang na ang dumating, bawat isa ay mas malungkot, mas mahirap kaysa sa mga nauna dito. Mas kaunting mga tao galing sa kagubatan ang dumating upang bumili. Ang mga dumating ay tila pigil at walang gana. Ang mga nangungupahan ng puwesto ay tumigil na sa pagpapako ng kanilang mga paninda sa mga sabitan ng kanilang tindahan. Nang ika-limang taon ilan na lamang ang dumating—ang mga nakakatakot na grupo ng maliliit at balbasing tao, at wala na.

Ang puno ng pagdiriwang, at ang kaniyang katulong ay nagpunta sa akin ng matapos ang okasyon. Medyo kilala ko siya bago ako naging reyna.

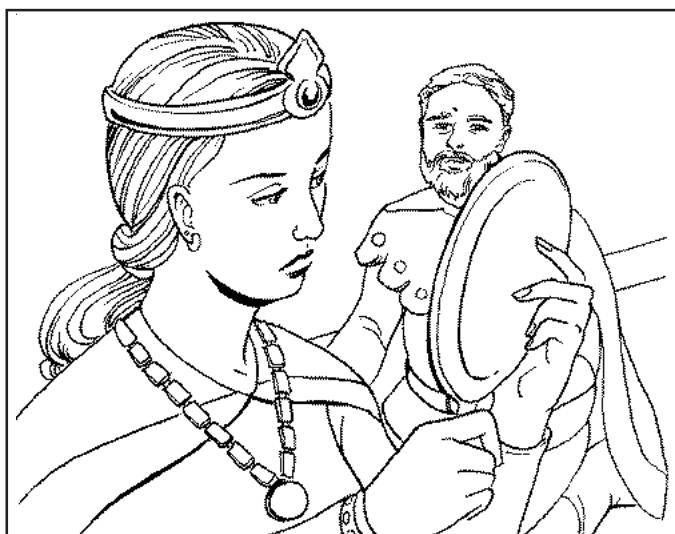
“Hindi ako nagpunta sa iyo bilang iyong reyna,” ang sabi niya.

Hindi ako sumagot. Nakinig ako.

“Nagpunta ako dahil ikaw ay matalino,” kanyang pagpapatuloy. “Nang ikaw ay bata, nakakita ka ng nawawalang anak ng kabayo sa pagtitig lamang sa tinta, noong dalaga ka na, nakakita ka ng nawawalang bata na napalayo sa kaniyang ina, sa pagtingin lamang sa salamin. Alam mo ang mga lihim at nakikita ang mga nakatagong bagay.” Aking reyna,” kanyang tinanong,” ano ang nangyayari sa mga taga-gubat? Sa susunod na taon ay baka wala ng pagdiriwang ng tagsibol. Ang mga manlalakbay sa ibang kaharian ay nawawala at kakaunti, ang mga tao sa gubat ay halos wala na. Isa pang taon na tulad ng nagdaan ay magugutom na tayo.”

Inutusan ko ang aking mga katulong na serbidora na dalhin sa akin ang salamin. Simple lamang ito bilog at pilak ang likuran. Itinatago ko ito na nakabalot sa balat ng babaeng usa, sa isang kahon sa aking silid.

Dinala nila ito sa kin at akin itong pinagmasdan.

Siya ay labingdalawang taon na at hindi na rin bata. Ang kanyang balat ay nananatiling maputla, ang kanyang mga mata at buhok na kulay itim na uling, ang kanyang labi ay gaya ng pula ng dugo. Suot niya ang damit na gamit niya ng lisanin niya ang palasyo sa huling pagkakataon—ang blusa, at palda—kahit na sila ay masikip na at higit na tagpi-tagpi. Sa ibabaw nila ay suot niya ang isang balat, at imbes na bota siya ay mayroong balat na bag nakatali sa kanyang maliliit na paa.

Nakatayo siya sa kagubatan, sa tabi ng puno.

Habang ako ay nanonood, nakita ko siya na lumakad at tumalon at lumipad mula sa isang puno patungo sa kabila, gaya ng isang hayop; isang paniki o lobo. Siya ay may sinusundang tao.

Siya ay isang monghe. Nakasuot siya ng sako, at nakayapak. Hindi siya nakapag-ahit at marumi.

Nakaupo siya sa harapan ng nagliliyab na kahoy nang lumabas sa pinagtataguan. Gumapang siya sa kabilang panig ng apoy, at tinitigan ang monghe. Ngumiti ito na para bang matagal na siyang hindi nakakakita ng isang tao at tinawag siya na lumapit dito.

Tumayo siya, umikot sa apoy at naghintay ng isang dipa ang layo. Nakakita siya ng isang pera—isang maliit na tansong sentimo—sa kaniyang balabal at inihagis ito sa kaniya. Nasalo niya iyon, tumango at lumapit sa kanya.

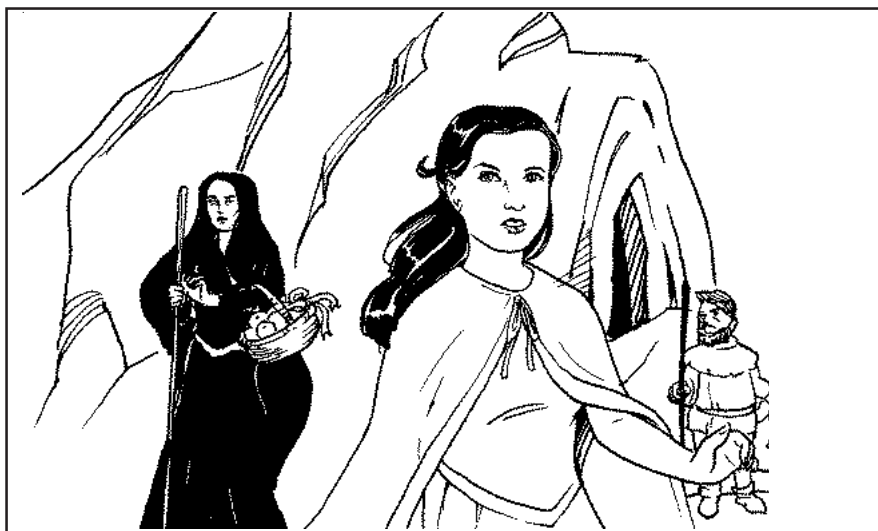
Ibinaon niya ang kaniyang mga ngipin sa kaniyang dibdib. Binuksan niya ang kanyang mga mata, pagkatapos ay isinarang muli, at siya ay uminom.

“Alam mo ba kung ano ang pumipigil sa mga manlalakbay na pumunta dito?” ang tanong ng puno ng pagdiriwang.

Tinakpan ko ang salamin ng balat ng usa, at sinabi sa kanya na sisiguraduhin ko na ang kagubatan ay magiging ligtas muli. Ang panahon ay iniukol ko sa mga aklat at mga babaeng gipsi.

Inihanda ko ang aking sarili at dinala ang mga bagay na aking kakailanganin kapag bumagsak ang unang yelo, ako ay handa.

Ibinababa ko ang takip ng ulo sa aking mukha, kumuha ng magagandang laso at mga palamuti sa buhok, ipinatong ang mga mansanas na nasa isang basket at naglakad nang magisa sa kagubatan. Narating ko ang kaniyang tirahan, isang mataas na batong buhangin na burol na napapaikutan ng malalalim na yungib pabalik papalayo sa batong dingding.

Makalipas ang ilang sandali, ilang duwende ang pagapang na lumabas sa harapang yungib—mga pangit, sira ang hugis at bahibuhing maliliit na mga tao.

Nawala sila sa gubat ng hindi ko nakita.

Pumunta ako sa bukanan ng yungib at tumawag.

Labingtatlong taong gulang na siya, ang aking pamangkin, walang nakasira sa kanyang mapulang kutis maliban sa pilat sa dibdib kung saan inalis ang kaniyang puso.

Tiningnan niya ako, nagugutom. “Laso, mabait na asawa,” aking sinambit.

“Magandang laso para sa iyong buhok...”

Ngumiti siya at tinawag ako. Isang paghila, ang pilat sa aking kamay ay hinihila ako patungo sa kaniya. Ginawa ko ang aking plano subalit nagawa ko ito nang mas mabilis sa plano. Ibinagsak ko ang basket, at nagtatakpong tulad ng isang matandang tindera gaya ng aking pagkukunwari, at ako ay tumakbo.

Ang kulay-abo kong kasuotan ay kakulay ng kagubatan at mabilis ako; hindi niya ako nahuli.

Bumalik ako sa palasyo.

Nang makarating na ako sa aking silid, ang pusong nakasabit, ang mga mansanas, hamon at tuyong *sausages*, ay huminto sa pagtibok. Nakasabit lamang, tahimik, walang galaw o buhay, at nararamdaman kong ako’y ligtas na naman.

Ang pagdiriwang ng tagsibol ay bumuti nang bahagya nang taong iyon. Ang mga taga-gubat ay kakaunti, ngunit naroroon sila at may mga manlalakbay na nanggaling pa sa malayo, lagpas sa gubat.

Nagising ako sa gitna ng gabi dahil sa muling pagtibok ng puso. Tumulo ang dugo buhat sa itaas at tumama sa aking mukha. Naupo ako. Nagiinit ang aking mga kamay at kumikirot na para bang nabagsakan ng bato.

Mayroong naglalagari sa pinto. Natakot ako subalit ako ang reyna at hindi dapat akong magpakita ng takot. Binuksan ko ang pinto.

Una, pumasok ang kaniyang mga tauhan at pinaligiran ako, may mga matatalim na mga espada at sibat.

Pagkatapos, pumasok ang isang lalaki.

Pagkatapos ay pumasok na siya tulad noong bata pa siya. Hindi siya nagbago. Hindi talaga.

Hinila niya ang pisi na kung saan nakatali ang kaniyang puso. Inalis niya ang mga tuyong *rowan berries*, isa-isa, hinila ang mga tuyong bawang na sa paglipas ng panahon; pagkatapos ay kinuha niya ang kaniyang sarili, ang tumitibok na puso—maliit lamang, di lalaki sa puso ng isang inang kambing o babaeng oso. Nagbobomba ito ng dugo sa kaniyang mga kamay.

Ang kaniyang kuko ay sintalim ng salamin, binuksan niya ang kaniyang dibdib at pinatakbo ang daliri sa kulay-ubeng pilat. Ang dibdib niya ay biglang bumukas. Dinilaan niya ang kaniyang puso habang ang dugo ay tumutulo sa kaniyang kamay, at itinulak iyon sa loob ng kaniyang dibdib.

Nakita ko siyang ginawa ito. Nakita kong sinarhan niya ang laman sa kaniyang dibdib. Nakita ko na ang malaubong pilat ay nagsimulang maglaho.

Ang kaniyang prinsipeng ay mukhang nababahala, subalit inakbayan pa rin siya, at nakatayo sila, magkatabi, at naghintay.

Sinabi nila sa akin na magpapakasal sila. Sinabi nilang ako ay makakasama nila sa araw ng kanilang kasal.

Nagsisimula nang uminit dito.

May sinabi silang masasamang bagay tungkol sa akin sa mga tao ang ilan dito ay totoo ngunit karamihan ay kasinungalingan.

Tinalian ako at ikinulong sa isang maliit na seldang bato at nananatili doon hanggang taglagas. Ngayong araw ding ito ay inilabas nila ako ng selda; hinubad nila ang halos basahan kong kasuotan, hinugasan ako, inahit ang aking buhok at kinuskos ang aking balat ng langis ng pato.

Pumapatak ang yelo ng buhat-buhat nila ako—dalawang tao sa bawat kamay, nakabukang-agila at nanlalamig, sa gitna ng taglamig at dinala ako sa patuyuan nito.

Ang aking pamangkin ay nakatayo doon, kasama ang kaniyang prinsipe. Tinitingnan nila ako, sa aking dignidad, ngunit hindi siya nagsasalita.

Nang ipinapaso kako sa loob, nakita ko ang kapirasong patak ng yelo na pumatak sa kanyang pulang pisngi, at nanatili doon ng hindi natutunaw.

Isinara nila ang pinto ng patuyuan. Umiinit na dito. Sa labas, sila ay kumakanta at sumisigaw habang hinahampas ang mga tagiliran ng patuyuan.

Hindi siya tumatawa, o sumisigaw o nagsasalita. Hindi niya ako iniismiran o tinalikuran. Nakatingin lamang siya at sa maikling sandali ay nakita ko ang sarili na nasasalamang sa kaniyang mga mata.

Hindi ako sisigaw. Hindi ko sila bibigyan ng ganoong kasiyahan. Magiging kanila ang aking katawan subalit ang aking kaluluwat kuwento ay akin, at mamamatay na kasama ko.

Ang langis ng pabo ay naguumpisang matunaw at mangintab sa aking balat. Ni hindi ako gagawa ng ingay, hindi ko na iisipin ito

Iisipin ko na lamang ang patak ng yelo sa kaniyang pisngi.

Iniisip ko ang kaniyang buhok na sing-itim ng uling, ang kaniyang labi na simpula ng dugo, ang kaniyang kutis, yelong puti.

Isulat ang pagsusuri sa kuwento na iyong binasa.

Ngayon, paghambingin ang dalawang kuwento na iyong binasa sa baba't isa base sa iyong pagsusuri.

Paghambingin ang iyong mga sinulat sa mga halimbawang pagsusuri sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pp. 63–64. Nakakuha ka ba ng makatulad na sagot? Kung oo, magaling. Maaari ka nang mag-aral ng susunod na modyul. Kung hindi, pag-aralan ang mga bahagi ng modyul na ito na nagkaroon ka ng mali bago mag-aral ng bagong modyul.

Batayan sa Pagwawasto

A. Anu-ano na ang mga Alam Mo? (pp. 1–3)

1. a. Mahal na mahal ng lalaki ang babae.
b. Hindi matatag ang kaniyang pakiramdam at nagdududa sa pagmamahal ng lalaki sa kanya.
2. a. Malungkot ang kaniyang nararamdaman sa pagkawala ni Lucy, ang babaeng kanyang minahal.
b. Ako ay lubos na masisiyahan na malaman na mayroong nagmamahal ng lubos sa akin kahit ako ay patay na.

B. Aralin 1

Basahin Natin Ito (pp. 4–8)

1. Magkaiba ang turing kay Marianita at Marianito ng kanilang mga magulang. Tila pumapanig sila ng kaunti kay Marianito. Nakukuha niya madalas ang kaniyang mga ninanais kahit ang ibig sabihin nito ay sakripisyo para kay Marianita.
2. Si Marianita ay nagseselos sa kanyang kapatid na lalaki dahil madalas makuha nito ang anumang ninanais sa puntong kailangan niyang magskripisyo ng marami. Madalas siyang magtaka kung bakit ganito ngunit hindi niya malaman ang dahilan hanggang mamatay ang kanyang kapatid na lalaki at naintindihan niya kung bakit magkaiba ang turing ng kanyang mga magulang sa kanila dati.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan (pp. 14–22)

1. Ang mga tauhan sa kuwento ay kinabibilangan nina Jet, Dirk, Mary, Piet, Truns, Henk, at mga apo. Mayroon silang iba't bang ideya kung ano ang nais nilang ibigay sa kaarawan ng Lolo. Nais nila lahat makapagbigay ng pinakamagandang regalo para sa espesyal na araw ngunit hindi sila magkasundo kung anong regalo ang kanilang ibibigay. Naisip nila na espesyal ang Lolo at kahit wala silang gaanong pera na panggastos, lahat sila ay nagbigay na makakayanan upang makabili ng regalo.
2. Masayang-masaya ang Lolo sa pagsusumikap ng buong pamilya na maging espesyal ang kanyang kaarawan kahit na maraming mga bagay ang naging hindi maganda at kinakailangan pa niyang bayaran ang balanse upang makuha lamang ang regalo. Maaari niyang naisip na ang pagsusumikap ay mas mahalaga kaysa sa mismong regalo.

C. Aralin 2

Subukan Natin Ito (pp. 23–24)

Ang tula ay tungkol sa kamatayan. Sinasabi nito sa atin na dapat na huwag tayong matakot sa kamatayan at dapat ay gawin ang lahat upang makaahon sa buhay kahit na mahirap. Nagbibigay ito ng pag-asa sa pakikipagtunggali sa mga paghihirap sa buhay.

Matapos basahin ito, ako ay nagkaroon ng lakas ng loob na magpatuloy sa buhay sa abot ng aking makakaya.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan (pp. 32–46)

Ang kuwento ay tungkol sa isang pamilya na nakikibaka sa kahirapan araw-araw sa kabila ng maraming paghihirap na kanilang dinaranas. Si Mario, ang ama, ay isang dating preso ngunit nagsisikap na magbagong buhay sa kabila ng masamang pagtingin sa kanya ng ibang tao. Si Gloria, ang kanyang asawa, ay naniniwala na mas mabuti na ang maging mahirap kaysa magkaroon ng pera na kinita sa maruming paraan. Si Pablo, ang kaibigan ni Mario, ay naniniwalang ang magkapera kahit sa masamang paraan ay di hamak na mas mabuti kaysa sa walang pera.

Totoong nalungkot ako kay Mario dahil ibig niyang magbigay sa kaniyang pamilya ang lahat ng pangangailangan subalit puro hrap ang kaniyang pinagdaanan hanggang sa siya ay bumalik sa masasamang gawain kahit ayaw niya. Nalungkot din ako para kay Gloria sapagkat sa tumayo siya sa tabi ng asawa sa lahat ng pakikibaka at hindi dumaing sa mga bagay na wala sila. Nadurog ang kaniyang puso ng ipagpasya ni Mario na bumalik sa dating masasamang gawain dahil sa ito ang paraan upang madaling makaahon sa kahirapan. Panghuli, nalulungkot din ako kay Pablo dahil sa ginagawa niyang mas madali ngunit masamang paraan upang mabuhay. Dapat ay nagbago rin siya tulad ni Mario ngunit hindi niya ito ginawa.

D. Anu-ano ang mga Natutuhan Mo? (pp. 47–61)

Snow White

Ang kuwento ay tungkol sa isang batang babae, si Snow White at ang kaniyang pangalawang ina. Sa kuwento, ang kaniyang pangalawang ina ay nagseselos sa kanya. Ibig niyang maging pinakamagandang babae sa buong kaharian subalit mas maganda sa kanya si Snow White. Ito ang dahilan kung bakit tinangka niyang patayin si Snow White. Si Snow White ay halos sukdulan ng kabutihan. Napakaganda niya sa panloob at panlabas.

Matapos basahin ang kuwento, ay di maiiwasang maawa kay Snow White dahil siya ay palaging sinasaktan ng kaniyang pangalawang ina. Kaya lamang, magagalit ka sa pangalawang ina ni Snow White ay dahil sa pagpapahalaga nito sa maliliit na bagay.

Yelo, Salamin, Mansanas

Ang kuwento ay tungkol din kay Snow White at ang pangalawang ina nito subalit may malaking pagkakaiba. Ang kuwento ay hindi tungkol sa paghihirap ni Snow White ngunit sa paghihirap ng kaniyang pangalawang ina. Ipinakita nito sa atin ang kabilang bahagi ng kuwento, ang bahagi na hindi natin nakita kapag tayo ay nagbabasa ng mga kuwentong pambata nang tayo ay mga bata pa.

Paghahambing

Ang dalawang kuwento ay magkaiba sa pamamaraan ng pagpapakilala ng mga pangunahing tauhan. Ang unang kuwento ay pumanig kay Snow White at ang kanyang mga paghihirap sa ilalim ng pangangalaga ng kanyang pangalawang ina. Ang pangalawang kuwento, sa kabilang dako, ang isinalaysay sa punto de bista ng kanyang pangalawang ina. Doon nakapaloob, ang kanyang mga karanasan at paghihirap ay binigyan ng linaw at hustisya kung bakit ginawa niya ang kanyang ginawa kay Snow White.

Mga Sanggunian

Alonzo, Rosario I. *Literature in Focus I*. Quezon City: SIBS Publishing House, Inc., 1998.

Gaiman, Neil. (1994). *Snow, Glass, Apples*. The Dreaming: The Neil Gaiman Page. <http://www.holycow.com/dreaming/stories/snow.html>. May 8, 2001, date accessed.

Sony Music Entertainment Inc. (1997). *Snow White*. Sony Wonder Webtime Stories. <http://wonderland.station.sony.com/wonderland/webtime/snowwhite/>. May 8, 2001, date accessed.

Tomeldan, Yolanda, et al. *Prism: An Introduction to Literature*. Metro Manila: National Book Store, 1986.